

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Andra Kammaren. N:o 5.

Måndagen den 21 november.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Enligt förut fattadt beslut företogs nu till behandling särskilda utskottets utlåtande, n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättrad härordning, äfvensom i anledning af inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af föreliggande utlåtande hade ordet begärts af

Herr Persson i Mörarp, hvilken nu i sådant afseende anförde:

I afseende på föredragningen af nu föreliggande betänkande anhåller jag att kammaren ville fatta följande beslut: att till afgörande först föredragas de vilkor, som utskottet uppställt såsom förutsättning för bifall till sin i betänkandet gjorda hemställan;

att kammaren derefter öfvergår till behandling af 6:e punkten angående infanteriet och deruppå till 7:e punkten beträffande kavalieriet samt att kammaren sedan återgår till behandlingen af 1:a och de följande punkterna i ordningsföljd; och anhåller jag hos herr talmannen om proposition å detta mitt yrkande.

Denna hemställan bifölls.

I följd häraf föredrogos till en början de af utskottet i *ingressen till hufvudpunkten I* föreslagna vilkor, hvilka godkändes.

Till behandling förekom härefter *punkten 6, mom. a).*

Uti till Riksdagen den 14 nästlidne oktober aflåten proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen, *beträffande infanteriet:*

att *dels* medgifva, att lifregementets grenadiercorps och Nerikes regemente finge till ett regemente under benämning "lifregementet till fot" sammanslås;

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

att nummerstyrkan vid indelta infanteriet finge genom öfverflyttning af nummer från regemente till regemente eller, der så erfordrades, genom indragning af nummer, allt i den ordning Kongl. Maj:t pröfvade lämpligt, så jemkas, att vid hvart och ett af lifregementet till fot, 1:sta och andra lifgrenadierregementena äfvensom Vestgöta, Uplands, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Dal-, Helsinge, Elfsborgs, Vestgötadals, Bohusläns, Vestmanlands, Kalmar, Vermlands samt Norra och Södra skånska infanteriregementena densamma komme att utgöra 1,000 och vid Smålands grenadiercorps 400;

att de nummer, som för den sålunda föreslagna jemkningen af indelta infanteriets styrka icke behöfde tagas i anspråk, finge sättas på vakans mot erläggande, såsom vakansafgift att till statsverket ingå, af ett belopp, motsvarande de i lagen af den 5 juni 1885 rustnings- eller roteringstungan vid vederbörande regemente eller corps åsatta värden; samt

att vid hvartdera af Svea och Andra lifgardet finge inrättas 2 nya korprals- och 2 nya vicekorpralsbeställningar,

dels, med godkännande af de för samtliga ofvannämnda truppförband äfvensom Norrbottens, Vesterbottens, Jemilands och Vester-norrlands regementen, Vermlands fältjägarcorps, Gotlands infanteriregemente samt Hallands och Blekinge bataljoner upprättade, i statsrådsprotokollet omförmälda, nya stater, bemyndiga Kongl. Maj:t att för genomförande af de nya staterna för dessa trupper årligen använda dels de i riksstaten uppförda, till aflöning af befälet vid Svea och Andra lifgardet, de nuvarande indelta infanteritruppförbanden och de så kallade beväringstrupperna afsedda anslag, dels de till bestridande af kostnaderna för manskapets vid sistnämnda båda truppslag aflöning, underhåll och beklädnad afsedda anslag af allmän eller reservationsanslags natur, i den mån bidrag från dem skulle enligt nu gällande bestämmelser till nämnda ändamål utgå, dels af anslagen till "värvade garnisonerade truppers rekrytering och aflöning" 11,050 kronor, af anslaget till "beväringmanskapets vapenöfningar" 115,123 kronor, af anslaget till "volontärskolor" 93,655 kronor samt af anslaget till "nya värnpligtslagens tillämpning" 24,529 kronor 95 öre och dels slutligen vakansafgifterna för de nummer vid ofvannämnda indelta regementen, som i följd af den föreslagna jemkningen i regementenas nummerstyrka komme att sättas på vakans, och

dels besluta, ej mindre att samtliga underlöjtnantsbeställningar vid Svea och Andra lifgardet måtte i den ordning, Kongl. Maj:t bestämde, tillsättas endast på förordnande än äfven, att, i den mån sådant efter den förbättrade härordningens antagande blefve af nöden, en eller flera infanterivolontärskolor måtte utöfver de redan anordnade få för utbildning af det tillkomna antalet volontärer sammandragas.

Härförutom hade i särskilda inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner i hithörande ämnen föreslagits:

af herr *C. Adelsköld* (motion n:o 1 inom Första Kammaren): att Riksdagen med afslag på Kongl. Maj:ts vid innevarande urtima riksdag framlagda förslag till förbättrad härordning och dermed i sammanhang

varande, ville besluta i underdånighet anhålla, det behagade Kongl. Maj:t — snarast möjligt — låta genom en komité uppgöra och för Riksdagen framlägga plan till ett fullständigt ordnaude af Sveriges försvarsväsen, grundadt på landets läge och naturliga förhållanden, dess förmåga att bära de med en så vidt möjligt betryggande försvarsorganisation förenade kostnader och uppoffringar samt militärteknikens och taktikens nuvarande ståndpunkt;

af herr *O. Jonsson* i Hof *m. fl.* (motion n:o 19 i Andra Kammaren) att Riksdagen med anslag å Kongl. Maj:ts proposition, i hvad den skilde sig från vissa i motionen omnämnda förslag, för sin del måtte besluta:

att rust- och rotehållet skulle sättas på vakans samt de derigenom inflytande vakansafgifter, beräknade efter de i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885 bestämda värden, ingå bland statsverkets inkomster;

att vakanssättningen skulle ega rum i mån af afgang äfvensom af skeende öfverflyttning af soldater och ryttare till den nya stammen, dock icke under öfvergångstiden till den nya organisationen med mer än en femtondedel af nuvarande effektiva styrkan årligen, Kongl. Maj:t dock obetaget att, om så funnes utau olägenhet för bevarande af stammens tjänstbarhet kunna ega rum och utau att kostnaderna derigenom ökades, medgifva en något större vakanssättning;

att rust- och rotehållare skulle åtaga sig att vid vakanssättning utan ersättning till kronan aflemna den för numret tjenande hästen;

att Kongl. Maj:t måtte erhålla rätt att för kommande år af vakansafgifterna reservera hvad som ej för löpande utgifter under året komme att tagas i anspråk;

att Kongl. Maj:t med nämnda vakansafgifter och öfriga för ändamålet erforderliga anslag, hvilkas belopp borde af utskottet beräknas, successivt måtte upprätta en ny stamtrupp, innefattande befäl, underbefäl, spel, manskap och civilmilitär personal, allt med tillämpning af de grunder, som i motionen och dess bilagor blifvit af motionärerna närmare angifna;

att utöver dessa belopp ett reservationsanslag under namn af fyllnadsanslag till upprätthållande af härens stamtrupp, med hälften af det för årliga legan sammanräknade beloppet skulle uppföras i riksstaten och ställas till Kongl. Maj:ts förtogande, att vid behof användas till aflöningshöjande för stamtruppen;

att vakanssättningen skulle fortfara så länge ofvannämnda anslag anvisades och Kongl. Maj:t bibehölles vid rättigheten att, för genomförande af stammens nya organisation, förfoga öfver inflytande vakansafgifter eller ett deremot svarande belopp; samt

att under den tid vakanssättningen fortginge rust- och rotehållares lagstadgade skyldighet i fråga om underhåll af soldatorpen med därvarande åbyggnader måtte upphöra; och

af herr *H. Hedlund* (motion n:o 23 i Andra Kammaren) att Riksdagen ville i sammanhang med ett blivande beslut i fråga om landtförsvarets ordnande, anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande om och i hvad mån indelt stammanskap skulle kunna ersättas med manskap, antaget för genomgående af knigsbildning efter 1883

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

års mönster och på kort tjänstetid, med utsigt för dem, som så önskade, att genom statens försorg komma i besittning af egna jordbruk, äfvensom att Kongl. Maj:t ville framlägga för Riksdagen de förslag, som af sådan pröfning kunde föränledas.

Under förevarande moment hade nu utskottet föreslagit Riksdagen bifalla:

att Lifregementets grenadiercorps och Nerikes regemente finge till ett regemente under benämning "Lifregementet till fot" sammanslås;

att nummerstyrkan vid indelta infanteriet finge genom öfverflyttning af nummer från regemente till regemente eller, der så erfordras, genom indragning af nummer, allt i den ordning Kongl. Maj:t pröfvade lämpligt, så jemkas, att vid hvar och ett af lifregementet till fot, 1:sta och 2:dra lifgrenadierregementena äfvensom Vestgöta, Uplands, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Dal-, Helsinge, Elfsborgs, Vestgötadals, Bohusläns, Vestmanlands, Kalmar och Vermlands regementen samt norra och södra Skånska infanteriregementena densamma komme att utgöra 1,000 och vid Smålands grenadiercorps 400;

att de nummer, som för denna jemkning af indelta infanteriets styrka icke behöfde tagas i anspråk, finge sättas på vakans mot erläggande, såsom vakansafgift, af ett belopp, motsvarande de i lagen af den 5 juni 1885, med deri i vederbörlig ordning beslutade förändringar, rustnings- eller roteringstungan vid vederbörande regemente eller corps åsatta värde, med rätt för rust- och rotehållare att tillgodojuta den lindring, som i lagen bestämmes;

att vid hvardera af Svea och Andra lifgardet finge inrättas 2 nya korprals- och 2 nya vicekorpralsbeställningar;

att regementskvartermästare-, regementsadjutants-, bataljonsadjutants och regementsväbelsbeställningarna för framtiden må vid infanteriets truppförband tillsättas endast på förordnande;

att ofvannämnda infanteritruppförband äfvensom Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands regementen, Vermlands fältjägarecorps, Gotlands infanteriregemente samt Hallands och Blekinge bataljoner må i öfrigt organiseras på det sätt i statsrådsprotokollet angifves.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *J. Johansson* i Noraskog och *O. Jonsson* i Hof.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades ordet på begäran till

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe, hvilken yttrade: Då denna kammare nu går att börja öfverläggningen om den vigtiga fråga, för hvars skull Riksdagen blifvit kallad tillsammans, anhåller jag att här få yttra några ord; och då jag antager, att diskussionen redan från början bör kunna få röra sig öfver hela ämnet, torde det falla af sig sjelft, att jag nu kommer att

yttra mig öfver förslaget i dess helhet och icke stannar vid endast den föredragna punkten.

Det är nu trettio års tid, under hvilken försvarsfrågan varit föremål för Riksdagens behandling utan att den kunnat nå en tillfredsställande lösning. Anledningarna till detta förhållande må hafva varit mångahanda; men jag tänker att icke allenast kamrarne, utan äfven krigsstyrelsen sjelf haft en icke ringa skuld till denna sakernas ställning. Emellertid är försvarsfrågan en fråga af en så oerhördt stor vikt för hela vårt lands tillvaro, att den tränger till sin lösning. Å andra sidan griper den så djupt in i alla våra förhållanden, att det icke är möjligt att lösa densamma utan att en samverkan, och dertill en *förtroendefull samverkan* kommer till stånd emellan alla dem, som, inseende frågans vikt och betydelse, önska densammans lösning. Påkallandet af en sådan samverkan ville jag skulle vara det första ord, som jag komme att yttra i denna kammare, då jag nu första gången har åran att der tala.

Det är ingalunda först sedan försvarsfrågan börjat behandlas vid Riksdagen, som behovet af ett förbättradt försvar gjort sig gällande. Den, som vill studera historien om vårt lands senaste krig, det sista krig, som egde rum på vårt eget område och som slutade på det sätt, att vårt land gick miste om en tredjedel af sitt område, han skall finna, att anledningen till utgången icke var att söka i bristande mannamod hos de stridande eller i otillräcklig numerisk styrka, utan i felande organisation hos de stridande och till viss grad, åtminstone hvad landtvärnet vidkommer, bristande öfning. Man har särskild anledning att tänka på detta vårt sista krig, då just i dagarne från Danmark offentliggjorts meddelanden ur dess krigsarkiv rörande Danmarks fälttågsplan år 1809. Vi hafva oss alla bekant, att vid 1809 års början en öfverenskommelse mellan våra fiender var uppgjord, att den ene från norr skulle intränga i vårt land söderut, och att den andre från söder skulle tränga norrut, hvarpå de båda skulle förena sig i midten af landet. Och det var fråga om ingenting mera och ingenting mindre än att vårt land skulle få dela Polens öde. När vi nu befunnit oss i en så förskräcklig belägenhet och endast genom ett underverk undgått att tillintetgöras, så må man ju förundra sig öfver, att man icke ögonblickligen efter det fred blifvit avslutat grep sig an att med allvar lösa försvarsfrågan, d. v. s. att i försvaret införa de förbättringar, som visat sig nödvändiga, och utan hvilka utgången af den olyckliga kampanjen måst blifva sådan den blef.

När Preussarne efter slaget vid Jena och den olyckliga kampanjen 1806 stodo på branten af sin undergång, dröjde de icke ett ögonblick efter fredsslutet, förrän de började ordna sitt försvar på ett tillfredsställande sätt. När fransmännen, hvilka man på många håll i vårt land är van att se ned på, emedan de icke kunde sköta sig under 1870—1871 års krig, voro bragte till undergångens brant, så hann freden knappast slutas, innan de började ordna sitt försvar så, att jag tänker, att numera måste hvilken magt som helst akta sig för att närma sig dess landamären.

Hvad åter oss vidkommer, så torde man kunna finna en förklaring

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

till vår uraktläthet att efter 1809 års olyckliga krig vidtaga de åtgärder, som vi bort, i det allmänna tillståndet i Europa. Europa var då, efter långvariga, mer än 20-åriga krig, uttröttadt på krig och blodutgjutelse; och efter utgången af den förskräckliga 1812-års-kampanjen i Ryssland samt efter den ännu större offerkräfvande kampanjen 1813 hade hela veriden tröttnat på krig; man hade hopp om att vidare slippa detta elände och att fredens tid skulle börja. Denna tanke gjorde sig gällande både hos folken och regenterna, och i sjelfva verket varade också freden ganska länge. Deri tror jag förklaringen bör sökas dertill, att vi icke gjorde någonting för vårt försvar; vi sökte följa skaldens bekanta råd att "inom Sveriges gräns eröfra Finland åter". Men när sedan på 1850-talet nationerna väcktes ur sina fredsdrömmar, genom vestmagternas krig och striderna på Italiens mark mellan Frankrike och Österrike, då visade sig, att krigets förbannelse hängde vid människoslägtet och att den tid vore långt aflägsen, då det tusenåriga riket skall börja. Sedermera har det ena kriget aflöst det andra. Hvad oss vidkommer, så tänker jag att det var kanonerna vid Bomarsund och Danmarks sista olyckliga kamp — deri detta land utan att vara beredt för strid kom att sammandrabba med en öfverlägsen motståndare och slogs till marken, — som föranledde oss att på allvar taga upp försvarsfrågan.

Det var strax efter representationsförslagets genomförande, som försvarsfrågan kom upp i Riksdagen. Det första Abelinska förslaget gick ut på förbättring af indelningsverket. Att detta förslag, första gången det framlades, icke lyckades att vinna framgång, må man ej undra öfver, då, såsom jag nyss nämnde, försvarsfrågan griper så ofantligt djupt in i alla förhållanden och för sin lösning kräfter mycket stora uppoffringar å nationens sida. Före detta förslags framläggande hade 1866 års krig utkämpats, och till förvåning för många hade Österrike blifvit besegradt af Preussen på Sadowas slagfält. Derefter kom det ännu underbarare kriget mellan fransmän och tyskar 1870—71, hvilket hade sådana framgångar att uppvisa, att man ej sedan Napoleons dagar sett något liknande. På grund af dessa framgångar rigtades den allmänna uppmärksamheten inom den militära verlden på Tyskland och särskildt på Preussen såsom idealet för en militärstat. Det var den idé, som låg till grund för dess militärväsen, nemligen den allmänna värnpligten, som nu ansågs som den enda grundval, hvarpå man kunde bygga ett ordnad försvar.

Inom vårt land hade sedan lång tid tillbaka en liflig önskan funnits att ordna jordbeskattningen på tillfredsställande sätt, och då detta bäst skulle låta sig göra genom att grundskatterna och indelningsverket borttoges, så var det begge dessa omständigheter, å ena sidan den militära verldens önskan att komma till ett förslag, bygd på allmän värnpligt, och å andra sidan önskan att lösa jordbeskattningsfrågan, som ledde till, att det Abelinska förslaget föll, och att det i stället blef fråga om att lägga fram ett förslag, bygd på allmän värnpligt. Och så kom 1875 års förslag före.

Men det är icke så lätt att organisera. Det är ej nog att komma med en idé, egen eller importerad. Den måste äfven omsättas i så-

dana former, att den passar för det folk, för hvilket organisationen är afsedd. Det är alldeles nödvändigt att man, om man skall komma med ett förslag, som icke blott är vackert i teorien, utan äfven kan praktiskt genomföras, noga gjort sig underrättad om det lands resurser, för hvilket man skall lagstifta, om folkets vanor och föreställningssätt och landets historia; annars kan man få ett förslag, som väl är vackert i teorien, men som icke passar för landet, icke är praktiskt utförbart. Det var för mycket att genast begära, att vi, som hade blott 30 dagars beväringsofningar, skulle gå öfver till årslång öfning, och att sätta i fråga, såsom det gjordes 1875, att genom lottning afgöra den längre eller kortare tiden för öfningarne. Det var för mycket att begära, att nationen genast skulle inse nödvändigheten af att öfversälla vårt land med kaserner för en kostnad af 30 millioner kronor. Man kunde icke genast inse nödvändigheten häraf, och det var därför icke underligt, att 1875 års förslag föll.

Detta bevisade alldeles icke, att man icke hade en ganska stor benägenhet att komma till en lösning af försvarsfrågan. Tvärt om utgick just från denna kammare, från öfver 100 af dess ledamöter, initiativ till uppgörande af ett förslag af den beskaffenhet, att det kunde praktiskt genomföras. Man upptog der så mycket man kunde af 1875 års förslag i organisatoriskt hänseende, men i afseende på öfningarnes utsträckning vågade man icke gå längre än till de 90 dagarne, om hvilka sedan blifvit så mycket taladt. Detta förslag blef därefter vidare bearbetadt af den stora landtförsvarskomitén, och regeringen framlade förslaget vid 1883 års riksdag. Man väntade nu, att försvarsfrågan skulle kunna lösas. Man hade på frågans utredning nedlagt så mycket arbete, att man trodde sig hafva kommit till ett praktiskt förslag. Men huru godt än 1883 års förslag i många hänseenden var — i borgerligt hänseende hade det den stora fördelen, att det löste grundskattefrågan och frågan om indelningsverket — så hade det ett stort fel — ett grundfel — som gjorde, att det icke kunde godkännas, och det var, att den stam, som ju måste finnas, då beväringen endast skulle få 90 dagars öfning, enligt förslaget skulle åstadkommas genom värfning, och att man icke ville godkänna några andra garantier för anskaffandet af denna stam än penningens. Men, mine herrar, om det någonsin är nödvändigt, att man står på realitetens grund, så är det, när det gäller krig och krigsinrättningar. Det är motståndare med reella stridskrafter, som man har att kämpa, och det är omöjligt att med någon utsigt till framgång uppträda mot dessa med stridskrafter, som till en del endast förefinnas på papperet. Det var just detta, som slog det sunda omdömet hos nationen och som gjorde, att 1883 års förslag, sådant det ifrågasattes i denna kammare, icke kunde godkännas.

Att förslaget föll den gången, var emellertid ganska ogynnsamt. Det nedlog alla dem, som hoppats att nu komma till en lösning. Man började misströsta om möjligheten af att lösa frågan och för många år uppsköts genom denna utgång frågans återupptagande. Väl är det sant, att 1885 i sista upphällningen ett förslag antogs till delvis förbättring af försvaret, och vare det långt ifrån mig att vilja

*Ängående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

nedsetta, hvad som 1885 beslöts. Tvärt om; den förstärker föga en arméorganisation, som missaktar hvad som då gjordes — det var tack vare den förbättring, som 1885 vidtog, som det blef möjligt att uppgöra en verklig mobiliseringsplan, hvilket förut varit alldeles omöjligt. Men detta var slutet på ansträngningarna den gången, och andra frågor började upptaga kammaren, framför allt denna sorgliga tullfråga, som sedermera splittrat kammaren, splittrat Riksdagens arbete och förhindrat upptagandet af andra viktiga ärenden. Att särskildt försvarsfrågan läg nere, var så mycket ofördelaktigare, som man icke i andra länder förhöll sig passiv härutinnan, utan fullbordade sin försvarsorganisation, så att alla stater, utom vi, med begagnande af alla teknikers framsteg och af alla senare tidens uppfinningar förskaffat sig möjlighet att i händelse af krig på några få dagar kasta öfver den granne, som icke har sitt försvarsväsen ordnad, massor af folk och slå honom till marken.

Denna för vårt land så ytterst farliga ställning har nu börjat blifva känd öfver allt af folket. Likasom det på 1860-talet var skarp-skytteföreningarna, som förmådde regering och Riksdag att på allvar taga itu med försvarsfrågan, så kan man också nu säga, att det är försvarsföreningarna, hvilka på senare tid tillväxt i hög grad och bredt ut sig öfver hela vårt land, som gifvit impulsen till att försvarsfrågan nu åter kommit fram på kammarens bord. Nu torde också rätta stunden vara inne för frågans afgörande, ty vårt folk har enligt mitt förmenande nu kommit till insigt om, att det är nödigt att taga ett afgörande steg.

Men på hvad grund skall då försvaret byggas? Ja, inom denna kammare torde det alls icke vara svårt att besvara denna fråga. Jag tror icke, att det inom denna kammare finnes många, som anse möjligt att ännu på många år ifrågasätta en längre öfningstid för beväringen än 90 dagar. Det är också i denna kammare, som frågan kommer att afgöras, ty det beror hufvudsakligast på denna kammares åsigt, om frågan nu skall lösas eller icke. Jag föreställer mig, att under dylika förhållanden skulle den regering illa motsvara sin pligt, som ifrågasatt en sådan utsträckning af värnpligten, som man på förhand visste icke kunde gå igenom. Men har man en gång bestämt sig för de 90 dagarna, följer deraf med nödvändighet, att systemet stam och beväring måste iakttagas i arméorganisationen. Då kommer man in på spörsmålet om stammens anordnande.

Den nuvarande stammen är dels indelt, dels värfvad. Hvardera slaget har sina fördelar och sina olägenheter. Den indelta stammen har den fördelen att man kan få ett godt och pålitligt folk, med erkändt anseende i hemorten, men den har på samma gång den stora olägenheten att, då man vid krigstillfälle skall mobilisera, finnes icke något reservmanskap; det antal soldater, som finnes före mobiliseringen, finnes också derefter, men inga flera. Den värfvade stammen har deremot den fördelen att, då den tjent en kortare tid än värnpligtsårens antal, denna stam kan vid en mobilisering genom tillkomst af f. d. stamsoldater svälla ut, hvarigenom man får ett större antal soldater. Jag ber dock få fästa uppmärksamheten på, att, vid jemförelse mellan en indelt och

värfvad stam, sådan den skulle förefinnas på krigsfot, är att komma i håg, att dessa sålunda tillkomna f. d. värfvade stamsoldater dock icke äro så dugliga till krigstjenst som de i tjenst varande indelta soldaterna, enär många år förgått sedan de förre fingo sin utbildning. Ty det är icke hos oss som i många andra länder, hvilka hafva denna värnpligt, att äfven de äldre klasserna hafva repetitionsöfningar. Fyra sådana finnas t. ex. i Tyskland, hvars värnpligtige dock hafva en två-å treårig tjenstgöring. Der blifva ju på detta sätt de äldre lika dugliga som de yngre. Hos oss deremot, der endast en repetitionsöfning ifrågasätts för beväringen, men ingen för de f. d. stamanstälde, kan naturligtvis icke den 11:te eller 12:te årsklassen af dessa stamsoldater vara lika bra soldater som de andra. Detta för att göra en rättvis jämförelse mellan den indelta och värfvade stammen.

Men den värfvade stammen har dessutom den olägenheten att icke låta uttänja sig så långt som helst, utan behöfver man ett större antal värfvade soldater, så blifva de nyvärfvade för unga. För min del tror jag, att redan nu kan i viss mån sägas om den värfvade stammen, att den har allt för många sjutton- och adertonåringar; och om kriget bröte ut, äro dessa sjutton- eller adertonåringar må hända icke fullt lämpliga för att bära fälttågets mödor och besvärligheter samt utgöra en stamtrupp för de öfriga. Och utsträcker man systemet ännu längre, uppstå vakanser, som det icke är möjligt att fylla. Detta är det hufvudsakliga felet med den värfvade stammen.

Hur skall man då gå till väga för att få en talrikare stam? Jo, säger man, gif soldaten högre aflöning, så taga flere värfning. Men det är icke så, att man för penningar kan få huru stort antal soldater som helst för en armé. Det är endast ett visst antal, som låter köpa sig för penningar; det är en särskild klass af folket, som på detta sätt kan fås, nemligen den mera lösa befolkningen, som icke kan skaffa sig arbete på annat sätt. De öfriga klasserna, hvilka hafva fast anställning eller arbete, låta icke värfva sig till krigstjenst. Det finnes derjemte vissa — visserligen icke många — som af verklig håg och fallenhet gifva sig till krigstjenst för en del år. Och slutligen vill jag säga att, sedan volontärskolorna inrättades och allmänheten fått insigt om, att de äro goda uppfostringsanstalter, har man börjat skicka sina söner dit för att gifva dem en utbildning, som äfven kan vara dem till gagn i de borgerliga yrkena. Emellertid är det i alla händelser endast ett begränsadt antal, som låter värfva sig. Vill man hafva flere, måste man vända sig till ett annat samhällslager, nemligen till sådana, som för att skaffa sig ett hem och stifta familj gifva sig till krigaryrket, och detta är just fallet med våra indelta soldater. Då dertill kommer, att den indelta stammen är ett gammalt historiskt faktum, kan jag icke förstå annat än att, om man vill ställa sig på realitetens grund, arméorganisationen måste grunda sig på *såväl indelt som värfvad stam*. Man gick origtigt till väga vid diskussionen om 1883 års förslag — jag var med i den komité som utarbetat förslaget — då man å ena sidan stälde upp en stam, uttagen ur de värnpligtiges led, och å andra sidan den indelta stammen samt påstod, att den senare icke kunde mäta sig med den förra. Vore det så, att man

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

kunde få exempelvis genom lottning uttaga en stam ur de värnpligtiges led, vore det nog den bästa stam, man kunde önska sig. Men det faktiska är, att å ena sidan måste man tänka sig en stam bestående af indelt och värfvadt folk samt å andra sidan en stam af endast värfvade. Men i sistnämnda fall kan det förhållande inträffa, som jag nyss tror mig hafva tillräckligt påpekat, att af den värfvade stammen icke kan anskaffas tillräckligt antal för att blifva en fulltalig stam, och då måste man ju stanna vid att, om man vill bygga på 90 dagars beväring, hafva en stam, som är både indelt och värfvadt samt i den mån, det visar sig, att man kan skaffa större antal värfvadt folk, gå vidare på denna väg. Genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag uppkommer icke heller något hinder för att göra detta, emedan detta förslag är fotadt på verklighetens grund, något som man måste erkänna just utmärker det förslag, som vi nu hafva att behandla.

När grunden sålunda blifvit lagd, kommer det till sjelfva byggnaden, de organisativa förbättringarne. Kärnan i föreliggande förslag är, att armén indelats i sjelfständiga operativa stridsenheter, s. k. arméfördelningar. Man kan visserligen säga, att vi redan hafva arméfördelningssgeneraler och armédistrikt, men i sjelfva verket äro dessa fördelningar icke annat än indelningar till inspektionsdistrikt, så att i sin helhet sedt äro de nu icke annorlunda än de voro på 1700-talet, d. v. s. att armén består af en rad infanteri- och kavalleriregementen samt litet artilleri, som lefver för sig sjelft. Det är sålunda en allt annat än tidsenlig organisation. Genom den organisation, som nu ifrågasättes, skulle deremot armén komma att utgöras af fristående operativa enheter, der hvarje sådan enhet hade allt som fordras för att kunna såsom stridsenhet uppträda mot en fiende och allt som fordras för dess existens. Det ingår nemligen i dessa enheter ett visst antal infanteri, kavalleri och artilleri, som är nödvändigt för att hvarje vapen skall kunna göra sig fullt gällande och på samma gång vapnets vevsverkan blifva den högsta möjliga. På denna grund hafva 12 bataljoner, 4 sqvadroner och 6 batterier blifvit förda tillsammans. Visserligen finnes det land, der infanteristyrkan inom en arméfördelning är större än nu föreslagits, men i allmänhet uppgår den till endast 12 bataljoner. Och särskildt för oss, der infanteriets öfningar äro mindre än i andra länder, är det fördelaktigt att fördelningarne icke äro för stora, enär arméns ledning derigenom blir lättare än eljest.

Hvad kavalleriet angår, kan man säga, att antalet sqvadroner på hvarje fördelning blir lika med i andra länder; men att vi icke få för mycket kavalleri ådagaläggas genom det faktum, att våra sqvadroner blifva mycket mindre än andra länders.

Vidkommande slutligen artilleristyrkan, har den blifvit väsentligt ökad mot i förut framlagda organisationsförslag. Hvarje arméfördelning skulle få sex batterier, såsom förhållandet också är i de flesta andra länder. Men dessutom förekommer i de stora arméerna en s. k. armécorpsindelning, d. v. s. att för hvarje armécorps finnes derjemte ett corpsartilleri, och skulle detta tillämpas på våra arméfördelningar, skulle vi beräkna 8 å 10 batterier på hvarje fördelning. Om man studerar utvecklingsgången af organisationsförbättringarna under

de senare åren, skall man finna, att allt går ut på att öka artilleriet. Under sådana förhållanden skulle den ifrågavarande organisationen visserligen icke vara tillräcklig, men å andra sidan får jag säga, att enligt det föreliggande förslaget vårt artilleri kan utvecklas än ytterligare, ehuru, om jag ser på den terräng, i hvilken striden skulle komma att utkämpas, det icke skulle vara lämpligt eller behöfligt att uppträda med så mycket artilleri som i andra länders arméer förekommer. Jag tror därför, att vi kunna nöja oss med något mindre artilleri, i synnerhet då man besinnar, hvilka svårigheter det skall möta för en fiende att öfver sjön eller på de få landsvägar, som stå till buds, släpa med sig denna tunga materiel. Vi kunna därför, enligt min åsigt, vara fullt belättna med de nu föreslagna sex batterierna på hvarje fördelning. Hur vigtig denna fråga om artilleriets styrka än är, så är det dock af lika stor betydelse, att dessa arméfördelningar hafva fått det, som är nödvändigt för "tjensten bakom", det vill säga allt, som rör träng, förplägning och sjukvård, ordnad på ett tillfredsställande sätt. Detta kan jag icke nog accentuera. Det är nu första gången, som ett härordningsförslag ifrågasätter att få en intendentur, som motsvarar behovet. Den, som nu föreslås, är visserligen icke tillräckligt stor för armén på krigsfot, men arméfördelningarne äro så vigtiga för en härorganisation, att de måste lefva äfven på fredsfot, och detta kunna de icke utan att vara försedda med allt som fordras för att kunna uppträda och verka. Den nu föreslagna intendenturen är egentligen endast en stomme, men med tillhjälp af de värnpliktige är man i tillfälle att fylla luckorna. I sjelfva verket är det högst besynnerligt, att då hufvudanledningen till våra olyckor under det sista krig vi utkämpade på egen mark, nemligen 1808—1809 års krig, just var, att det saknades anstalter för soldaternas vård, det först nu på allvar ifrågasatts sådana anstalters vidtagande. Men beklagligtvis har icke ens bland militärer den oerhördt stora vigten af tjensten bakom armén varit insedd. Det är just en bland de stora erfarenheterna från 1870—71 års fransk-tyska krig, att intendenturen, förplägningsväsendet och en väl ordnad sjukvård äro af en så ofantligt stor vigt för en armé. Under alla föregående krig, som utkämpats icke blott i vårt land, utan äfven i andra länder, hade man föreställt sig, att det *måste* vara så, att de största förlusterna skulle uppkomma genom sjukdomar och umbäranden, men tyskarne visade under 1870—71 års krig det fenomenet att ett högst ringa antal af de stridande förgingos på det sättet. Vid sådant förhållande bör väl humaniteten bjuda, att, när så olyckligt är, att vi icke kunna slippa kriget, vi se till att våra soldater, då de gå att offra sina lif, åtminstone få göra det på slagfältet och icke utom det samma till följd af vanvård från vår egen sida.

Men — säger man — det må vara att denna armé i organisativt hänseende är sådan, att den kan godkännas, så är dess styrka likväl ej tillräckligt stor i jämförelse med de stora stridskrafter, hvarmed våra grannländer kunna uppträda. Ja, detta är ju ett vidlyftigt ämne att utveckla. Om man jämför den nu föreslagna organisationen med de förslag, som förut förevarit, inräknadt det så kallade generalsförslaget, så skall man finna, att hvad som egentligen skiljer dessa

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

förslag åt är reservtrupperna. Det är alldeles nödvändigt att hafva en särskild styrka för besättningar och etappväsendet. I den organisation, som nu är föreslagen, har man för ifrågavarande ändamål anslagit sju bataljoner, och dessa äro tagna från den arméfördelning, som ligger längst åt vester, nemligen den tredje fördelningen. I generalsförslaget fans ett betydligt större antal sådana trupper upptaget, men jag ber att få erinra derom, att dessa reservtrupper icke i något härordningsförslag varit organiserade på fredsfot, utan man har ansett deras uppsättande vara en mobiliseringsåtgärd. Man har nemligen tänkt sig, att man vid mobiliseringen får se till hvad som behöfves för armén af befäl, underbefäl och trupper och sedan taga återstoden till reservtrupper. Enligt de föregående förslagen har man i sjelfva organisationen upptagit dessa reservtrupper, men häraf följer alldeles icke, att det skulle vara omöjligt att uppsätta reservtrupper äfven efter detta förslag. Tvärt om; vid en noggrann undersökning af de tillgångar som finnas, visar det sig, att med tillägg af dessa 7 bataljoner det är möjligt att uppsätta så stort antal reservtrupper, som behöfs för besättningar på de viktigaste orterna och för etappväsendet, och likväl blir sjelfva fältarmén lika stor som den skulle hafva blifvit enligt hvilket föregående förslag som helst. Det torde således vara öfverflödigt att upptaga frågan om arméns storlek, när den efter detta förslag är deusamma som i alla andra, och man i det hänseendet godkänt dessa.

Deremot torde det vara nödvändigt att yttra något om dugligheten af den armé, som vi enligt det föreliggande förslaget skulle få. Hufvudsaken är, att denna armé är duglig för sitt ändamål, så att vi icke kasta bort penningarne förgäfvess. Man säger att en armé, sammansatt af stam och beväring med vida mindre öfning än den, som besittes af de arméer, mot hvilka den kan tänkas komma att uppträda, icke kan anses tillfredsställande, och att kostnaderna för organisationens genomförande skulle blifva allt för stora. Hvad sjelfva kostnadsfrågan beträffar, skall jag be att få jemföra det nu föreliggande förslaget med till exempel 1883 års härordningsförslag, sådant detta utgick från det särskilda utskottet. Om jag då beräknar räntan på de medel, som begärdes för kasernbyggnader, så kommer jag upp till en siffra af något mer än 30 millioner kronor. I denna summa ingår visserligen den nu föreslagna dagaflöningen till de värnpliktige, men äfven om denna icke medräknas, så visar det sig, att kostnaden för genomförande af 1883 års förslag skulle varit vida större, än den som nu ifrågasättes. Äfven det så kallade generalsförslaget upptog en kostnad vida öfverstigande den, som för det nu föreliggande förslagets genomförande erfordras. Det är därför icke rättvist att säga, att det nu framlagda förslaget är så dyrt. Dermed vill jag ingalunda säga, att kostnaderna icke äro mycket stora. Men detta är något, som icke kan hjälpas, ty det ligger i sakens natur, att ett ändamålsenligt ordnande af ett lands försvar kräfver stora kostnader och stora uppoffringar. Detta är också en af orsakerna att det dröjt så många år, innan man insett nödvändigheten att lösa denna fråga. Nu har emellertid ett förslag framkommit, hvars genomförande enligt mitt

förmenande skall skänka oss ett betryggande försvar, och jag tror därför att vi böra acceptera detsamma, oaktadt de stora uppoffringar det kräver. Men har man då med dessa 90 dagar fått ett betryggande försvar? Man säger, att kriget i våra dagar föras på helt annat sätt än i forna tider. Då gälde det mera hela truppmassans skicklighet, men nu måste hvarje individ fullkomligt inse huru han skall sköta sig, på det att truppen skall kunna vinna framgång. Det hjälper numera icke, heter det, att jag har några, ja, till och med kanske rätt många soldater, som kunna skjuta väl, om det öfvervägande antalet saknar förmåga dertill. Den enes skicklighet hjälper icke den andres oförmåga. Detta tal är en kritik af de nuvarande förhållandena just därför att den beväringstyrka vi nu ega har så liten öfning. Och det är just för att komma ifrån detta missförhållande som det nu föreliggande förslaget utsträckt öfningstiden till 90 dagar. Detta är tillika en kritik af de 60 dagarne, hvilken tid är allt för kort för bibringande af nödig färdighet hos de värnpligtige. Det är visserligen sant, att de nu föreslagna 90 dagarnes öfningstid är ett minimum, men denna tid, rätt använd, torde dock vara tillräcklig för att bibringa de värnpligtige någon skjutskicklighet och så pass stor marschfärdighet, att de åtminstone kunna följas åt, när det gäller att gå emot fienden. Men dermed har jag icke någon trupp i militärisk mening. Nej, mine herrar, så enkelt är det icke. Det är icke blott fråga om vissa färdigheter som skola förvärfvas för att med mod gå emot fienden, utan der komma också moraliska faktorer med i spelet. Det fordras att truppen skall vara sådan, att befälhafvaren kan vara viss om att den följer honom i döden, när han kommenderar den framåt. Der är det människan, som kommer fram, och i och med detsamma kommer också betydelsen af stamsystemet att bäst visa sig. Ty om någonsin exemplet spelar någon rol, så är det just i fråga om krig. Då det gäller att gå mot en fiende, är det alldeles nödvändigt att det finnes personer, som gifva ett godt föredöme, och för detta ändamål är ju också befälet till. Finnes det också i ledet män, som kunna föregå de öfriga med godt exempel, så blir det detta som bestämmer handlingssättet. Jag kan ju under en strid mycket väl inse, huru jag bör handla, ehuru jag må hända saknar mod eller kraft att följa detta handlingssätt, men ser jag då en kamrat, som föregår med godt exempel, så drager det mig med. Man skall icke tro, att trupperna på ett slagfält i våra dagar röra sig såsom matematiska figurer. Kriget är ett drama, der människan med sina passioner, goda eller dåliga, träder fullkomligt fram. Man skall icke tro, att ett slagfält nu för tiden liknar de tafloer öfver Karl den fjortondes bataljer, som vi förmodligen litet hvar hafva sett, och att trupperna i rätta leder rycka fram med fälda bajonetter och sticka i hjel hvarandra. Nej, mine herrar, så ser icke ett slagfält ut. Der visa sig scener af helt annat slag och om hvilka ingen, som ej sjelf bevittnat dem, kan göra sig någon föreställning. Man ser sina kamrater falla till höger och venster till följd af elden från fiendens infanteri, hvars effekt är stor, ehuru kanske mindre än artilleriets, ty den är gräslig att se. Förlusterna blifva slutligen så stora, att man icke

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

kan ligga kvar på den plats man intagit. Det gäller nu att gå tillbaka eller framåt. Går man tillbaka, så utsätter man sig för nederlag och kanske ännu större förluster. Man måste därför framåt, men förmår det icke. Då gifver befälhafvaren första tecknet i detta stridens hvimmel. Han rycker framåt och följes af sina officerare och några andra behjertade män. Det är just vid sådana tillfällen som dessa stamsoldater draga de andra med sig, ty då de värnpliktige se att deras förmän och förgångsmän rycka framåt, få de sjelfva kraft att följa med. Och detta är stamsystemets stora betydelse.

Men — säger man — 90 dagar äro i alla fall för kort öfnings-tid. Ja, jag erkänner det, och jag för min del skulle naturligtvis ingenting högre önska, än att öfnings-tiden ytterligare utsträcktes. Men jag säger ändå, att 90 dagars öfning är något så när tillräcklig, och jag skall be att få anföra ett exempel på verkningarne af just dessa 90 dagars beväringsofning.

Det är just nu i november 22 år sedan den franska nordarmén började sina operationer mot den tyska 1:sta armén. Denna armé utgjordes af 1:sta och 8:de preussiska armécorpserna, trupper som stodo under befäl af sådana generaler som Manteuffel och Goeben och höljt sig med ära under Rhenkampanjen. I förbigående vill jag nämna, att mera utbildade trupper än dessa kunna vi icke någonsin få till motståndare. Mot dessa trupper skulle nu de nyskapade franska trupperna, som endast hade omkring 90 dagars öfning, uppträda. Men de hade en god stam, som icke var talrikare än den vi skulle få, och ett godt befäl, nemligen dels från depoterna och dels från Sédankampanjen och kampanjerna i öster, hvilket hade räddat sig till norra Frankrike och trädt in i de nya trupperna. Med dessa trupper börjades rörelserna, och just under dessa dagar gjordes marscher, den ena dagen 43 kilometer, d. v. s. öfver 4 mil, och ett par dagar efteråt omkring 3 mil — om jag minnes rätt — och detta under strid. Men jag försäkrar herrarne, att dessa trupper sveko icke, utan gingo ganska bra, och när det sedan kom till strid, skötte de sig der alla som män. Man må nu säga, att detta är ett enstaka exempel, och i alla fall slutade det olyckligt för fransmännen. Det slutade *aldrig* olyckligt för dessa trupper, som jag nu karakteriserat, ty de uppträdde alltid på ett manligt sätt och skötte sig alltid väl; men olyckan var, att man icke hade tillräckligt talrika stridskrafter, utan måste vid sidan af dessa ställa upp andra, så att $\frac{2}{3}$ af armén bestod af dessa andra, och det just en sådan armé, som förordas i en motion i kammaren bredvid. Det var just sådana där milissoldater, som mobiliserats, och nationalgardet, som genom sitt uppförande föranledde olyckorna. *En* seger vanns emellertid af fransmännen i norr, nemligen vid Beaupaupe, och det skedde just tack vare de trupper, jag förut karakteriserat. Då jag nu har denna lefvande erfarenhet, så må herrarne finna naturligt, att jag här kan säga, att om vi få en armé, sådan som denna — och det gäller icke att uppträda på några europeiska slagfält, utan det gäller att värna om sitt eget hem och härd och sina barn, alldeles så, som dessa trupper gjorde —, så komme dessa våra trupper att vara intagna af känslan att de värna om det käraste de ega. Jag förutsätter, att den

stam vi få, och det befäl, som skall utbilda detsamma, kommer att sköta sina åligganden lika väl som den stam och det befäl, jag nyss talade om. Blir det så, är det min öfvertygelse, att den armé, med hvilken vi då skulle uppträda, skall komma att värna om vårt oberoende och fördrifva fienden ut ur landet. När dessutom denna armé och denna arméorganisation är lättare att komma till än hvarje annan arméorganisation, som här blifvit ifrågasatt; när det nya, man skulle komma till, icke är längre aflägsset från våra blickar än att vi kunna se, huru det skall komma att taga sig ut; när det gamla är väl känt; när armén, om man godkänner detta förslag, med hvarje år kommer att bli allt starkare och starkare — det förekommer icke något hopp i förändringen eller något, rörande hvilket man icke känner, huru det skulle komma att taga sig ut, utan det blir en armé, hvars beskaffenhet, när målet en gång är nådt, vi redan känna; det blir en armé, genom hvilken vi kunna värna vårt fosterland — så tycker jag också, att man bör antaga detta förslag.

Efter hvad jag yttrat, bör det icke förvåna herrarne, om jag slutar med att ställa en ur djupet af mitt hjerta gående bön till eder alla att godkänna detta förslag. Gören I detta, så skolen I vinna det målet, att vårt fosterlands oberoende är tryggadt; I skolen helsas med tacksamhet af hela eder samtids, af alla i landet, och I skolen välsignas af edra barn och edra efterkommande.

Härefter auförde:

Herr Jonsson i Hof: Herr talman, mine herrar! De varma ord, med hvilka herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet slutade sitt anförande, tror jag med all säkerhet komma att vinna temligen stark ankläng inom hela denna kammare. Försvarsfrågan har onekligen kommit i det skede, att folket i allmänhet önskar, att den måtte lösas i större eller mindre grad och framför allt så, att en förbättring af försvaret nu måtte ega rum. Det är således icke, tror jag, skiljaktiga uppfattningar om nödvändigheten af att komma till rätta med dessa frågor, utan det är nu som förr delade meningar i vissa grundsatser om huru man skall nå detta resultat, som bryta sig mot hvarandra. Jag behöfver icke säga, att jag i vissa fall hyllar en afvikande mening rörande denna organisation, ty det framgår ju tillräckligt tydligt af den motiön, som kammaren och Riksdagen förut fått mottaga. Jag tror också, att den grundsatsen skulle vinna liflig tillslutning inom Riksdagen, att man i större grad bör utbyta den nuvarande stammen, än hvad herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet föreslagit, derest man hade denna s. k. garanti, hvarigenom man kan vara trygg för att få det antal rekryter, som för detta ändamål erfordras. Det är således i fråga härom, som de egentliga skiljaktigheterna framträda; och säkert är, att om man kunde framlägga en plan, hvarigenom alla de skulle afväpnas, som hysa misstroende till att stammen kan hållas fulltalig, en plan, som faktiskt skulle bevisa, att inga luckor kunde uppstå, så skulle vi, som jag tror, snart vara ense om att helt och hållet organisera stammen å nyo i

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

stället för endast delvis, som med det föreliggande förslaget är afsedt. Ett sådant faktiskt sätt att garantera vare sig en viss gifven stamstyrka eller en viss rekrytkontingent kan naturligtvis icke ernås på annat sätt, än att man i form af lag antingen tillåter, att för den händelse frivilliga i tillräckligt antal icke anmäla sig, genom lottning det felande antalet må uttagas, eller uppdrager åt t. ex. inskrifningsnämnden att efter vissa i lag angifna grunder uttaga det felande antalet. Det första sättet att garantera stammens uppehållande, nemligen genom lottning, tror jag man ur alla synpunkter bör kunna anse vara olämpligt. Det är enligt min tanke olämpligt icke allenast därför, att det strider mot folkets uppfattning i detta fall, utan det är, som jag tror, ur militärisk synpunkt lika olämpligt. Ty fallenheten för krigarens yrke, för stamsoldatens yrke, kan naturligtvis icke vara lika stor hos alla; den ena har större intelligens och större böjelse för yrket och derutaf lättare att utbilda sig för detsamma, den andre deremot har motvilja för yrket och kanske dålig intelligens, hvaraf följer, att det är ytterst tråkigt och svårt för honom att utbilda sig till duglig soldat. Men vid lottning måste man underkasta sig den risken att kanske i ganska hög grad få dem, som äro allra minst lämpliga att fylla dessa platser. Man kan visserligen säga, att slumpen tvärt om kan träffa dem, som äro lämpliga för yrket; men i det stora hela har man ingen säkerhet alls för att få det folk, som verkligen är lämpligt och villigt att ingå i detta mera stabla yrke, som stamsoldatens måste afse att vara gent emot den värnpligtiges kall. Detta synes mig vara en så gifven olägenhet vid detta sätt att genom lottning uppehålla stammens styrka, att den tanken bör helt och hållet vara främmande för Riksdagen. Man skulle deremot möjligtvis kunna tänka sig andra sätt, mer eller mindre grundade på de principer, som den s. k. generalskomitén tog upp för att skilja de värnpligtige med hänsyn till större eller mindre krigsduglighet. Det är emellertid kanske icke lönt att tala om sådana sätt, som i hvarje fall icke nu föreligga till behandling, utan egentligen innebära en framtids tanke, utan det är väl mera på sin plats att hålla sig till sakens innebörd, sådan den nu föreligger.

Utskottet har här såsom motiv för afstyrkande af min och mina kamraters motion i första rummet anført, att derigenom skulle stamkaderns styrka bli betydligt svagare än efter utskottets eller Kongl. Maj:ts förslag. Det kan ju icke nekas, att utskottet till en viss grad har rätt i detta sitt yttrande. Vår plan afser ju att t. ex. minska kavalleriets styrka med 10 sqvadroner under hvad som i Kongl. Maj:ts proposition föreslås, och detta är ju, som sagdt, en gifven reduktion. Likaså kan det ju icke nekas, att enligt utskottets plan skulle infanteriets styrka i fråga om bataljoner och dylikt och äfvenså i fråga om befäl bli större än hvad efter denna motion skulle ha blifvit fallet. Men då jag nu erkänner detta, att det kvantitativa skulle bli mindre efter de idéer, som motionen går ut ifrån gent emot utskottets förslag, så vågar jag å andra sidan påstå, att i åtskilliga fall det kvalitativa värdet utaf en sådan organisation, som den vi här tänkt på, skulle bli kanske ungefär lika mycket större. Riktigt nämnde herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet nyss, att vid en mobilisering

utaf de indelta soldaterna eller utaf den indelta stammen man icke kan beräkna att få någon större styrka än hvad som under freden fins på papperet — den kan möjligtvis i stället i någon mån bli mindre än hvad den är på fredsfoot — men att deremot den andra sortens stam, hvarom han talade, nemligen den af staten på kortare tid antagna, tillför armén icke så oväsentlig styrka för detta stammanskap, som då inträder i armén och som har fått sin fulla och grundliga utbildning förut inom stammen. På dessa faktorer eller på denna tillgång utaf afganget stammanskap beror i ganska väsentlig grad, huru vida den organisation, som å ena sidan enligt utskottets förslag föreligger, och den, som å andra sidan enligt motionen skulle förekomma, kan vara att föredraga. För den, som icke kan sägas vara sakkunnig i detta fall och icke heller lyckats att, när man så behöft, erhålla biträde af sakkunniga personer, kan det hända, att de beräkningar, man sökt att göra, i ena eller andra fallet möjligtvis icke äro så fullt pålitliga; men om så är, må förklaringen ligga deruti, att man tror sig ha byggt på planer, som ifrån Kongl. Maj:ts sida ha förelagts Riksdagen och således från detta håll vunnit godkännande. Den stam, som enligt motionen skulle anskaffas, uppgår som bekant till omkring 27,000 man, deri inbegripna korpraler och vice korpraler. Om jag utgår från att medeltjenstetiden för en sådan stam skulle vara 7 år i genomsnitt och sedan gör mina beräkningar, huru mycket af detta stammanskap i bevaringsåldern skulle vara att påräkna vid en mobilisering, och dervid följer den enda, så vidt jag vet, någorlunda utförliga och detaljerade beräkning, som är för Riksdagen bekant, nemligen den som Kongl. Maj:t framlade för Riksdagen 1879 i afseende på Blekinge bevaringsbataljon, finner man, att då — med en rekrytkontingent af 90 man per år — beräknats, att 12 årsklasser skulle vid en mobilisering lemna 867 man på en beräknad fredsstyrka af 500, så skulle vi jemväl kunna beräkna att utöfver fredsstyrkan få ett liknande tillskott af fredsstamanstälde vid en mobilisering. Under dessa förutsättningar skulle man komma till det resultat att, under det att efter utskottets förslag, enligt en tabell som återfinnes i betänkandet, summan menige man vid en mobilisering skulle utgöra 37,297, samma stamstyrka skulle enligt motionen utgöra 46,361. Då bör man likväl iakttaga, att utom denna summa menige man enligt utskottets förslag tillkommer något underbefäl, som är särskildt upptaget i utskottets förslag men i motionen är inberäknadt i sjelfva stamstyrkan. Slutresultatet af dessa jemförelser blir emellertid, om jag utgår från den synpunkt jag nyss nämnt, att hela stamstyrkan, bestående af manskap, spel och befäl, skulle enligt utskottets förslag vid en mobilisering utgöra 52,292 och enligt motionen efter nyss angifna beräkningsgrund 55,578. Nu vet jag väl, att man mot dessa beräkningar kan göra åtskilliga anmärkningar, och det har påståtts särskildt att rekrytkontingenten icke är rätt beräknad och att man borde hafva utgått från 1883 års sätt att beräkna afgangén på stammanskap, hvilket man icke gjort, då man följt 1879 års plan beträffande Blekinge bataljon. Det kan möjligen finnas någon sanning i en sådan anmärkning, att en så stor styrka som jag uppgifvit icke skulle vara att påräkna vid en mobilisering, men jag tror

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

i alla fall, att den icke gerna kommer att understiga i afseende på antalet man hvad som är beräknadt i utskottets förslag, ty vi må icke glömma, att efter utskottets förslag måste man göra större eller mindre afdrag för sådana åldriga soldater, som icke äro användbara åtminstone i en fältarmé, hvaremot något sådant icke torde ifrågakomma i en enligt mitt förslag organiserad stam. Den egentliga olägenheten eller svagheten hos motionen skulle man kunna säga ligga deri, att enligt densamma erhålles ett mindre antal befäl och underbefäl än hvad utskottet föreslagit. I motionen har man också förutsatt att, i händelse principen skulle vinna något erkännande, man skulle gå in på att stärka detta infanteri helst genom att tilldela regementena ett ökad antal befäl och underbefäl och, om så skulle vara nödvändigt, att äfven något infanteriregemente ytterligare skulle kunna uppsättas.

Men om jag också skulle erkänna, att denna organisation i något hänseende skulle blifva underlägsen den, som utskottet föreslagit, hafva vi deremot åtskilliga andra faktorer att sätta, som icke sakna betydelse. Se vi först på kostnaden för ena eller andra organisationen, skiljer den sig med icke mindre än cirka $2\frac{1}{2}$ millioner per år. Må så vara, att i kostnadsberäkningen för stammens organisation enligt motionen icke är inbegripen kostnaden för uppförande och förbättring af baracker, hvilket nog skulle draga mera penningar än om utskottets och Kongl. Maj:ts förslag bifölles. Jag medgifver, att skillnaden härigenom skulle utjemnas med bortåt $\frac{1}{2}$ million under åtskilliga år, men skillnaden komme ändå att stanna vid 2 millioner. Men 2 millioners årlig kostnad är dock något, som man icke bör alldeles underkänna. Det torde kunna hända, att, om man nu tager ett förslag, som kostar mera penningar än det borde göra och sedan anstränger i högsta grad alla sina krafter för att kunna upprätthålla denna organisation, en kommande Riksdag blir kraftlös, när det blir fråga om att skaffa penningar till ytterligare behof, som för detta försvar kräfvcs icke endast för utrustning med vapen, utan äfven för underhåll af flottan med nytt materiel år för år. Det torde komma att hända, att, om man icke ser mera på kostnadsfrågan, utan underkänner den saken, slutresultatet skulle kunna blifva det, att försvaret icke kommer att vinna på en sådan sak, utan tvärt om förlora.

Men utom det har saken äfven eu annan sida. Det har hittills varit ett oskiljaktigt samband i afseende på lösningen af dessa frågor mellan grundskatter och indelningsverk, nemligen så till vida, att dessa båda frågor, när en gång tiden vore inne, skulle kunna samtidigt lösas och man således få dessa båda frågor från dagordningen. Jag hemställer till kammaren, huruvida någon kan tro, att med ett bifall till nu föreliggande förslag man får dessa frågor lösta på ett sådant sätt, att icke en del af dem inom kort med samma irriterande återverkan på Riksdagen återkommer, nemligen den återstående delen af indelningsverket som icke genom dessa förslag blir aflyftad. Det blir en skilsmessa mellan dessa två gamla bröder, grundskatter och indelningsverk, en skilsmessa, som för det mellersta Sverges intressen i den lugna hamnen, medan de öfrigas stå kvar till större eller mindre grad och i hvarje fall till en sådan grad, att Riksdagen icke för framtiden blir

i fred för just samma sak. Jag vet visserligen, att man med en förnyad uppskattning af bördorna för rustning och rotering tror sig kunna få upp värdet deraf sådant det bör vara, nemligen till deras verkliga värde, och att således olägenheten af denna skilsmessa kan blifva ingen eller obetydlig. Men jag hemställer till hvar och en, huruvida det för en uppskattningskommision kan blifva möjligt att vid en sådan värdering taga upp en del personliga extra omkostnader som åtfölja anskaffandet af rekryt, något som mången gång kan gå jemförelsevis lätt, men andra gånger är förenadt med mycket stora svårigheter, och huruvida det vid en sådan uppskattning kan gå an att taga upp de i många fall högst betydliga böter, en rotehållare får erlægga, om han icke i rätt tid kan prestera rekryt eller huruvida man i en sådan uppskattning kan taga upp öfriga betydande kostnader, som äro förenade med rekryteringen genom de långa resorna först till kompanichefen och sedan till rekryteringsplatsen, då roten och rusthållet bestå af en mängd delegare. Nej, det skall säkert icke lyckas att få en sådan uppskattning till hvad den bör vara. Det skall ej lyckas att få lugn och ro i Riksdagen förrän den andra brodern, indelningsverket, blir utkastad såsom stridsämne ur Riksdagen. Att komma närmare det målet har i lika hög grad varit syftet med vår motion som vi trott, att försvaret derigenom skulle kunna mera stärkas för jemförelsevis mindre kostnader än det kongl. förslaget innebär. Jag vet dock, att den tanken icke har någon utsigt att vinna tillräckligt understöd i Riksdagen, emedan man är rädd, att, om man icke tager hvad som erbjudes, skall enighet mellan kamrarna först och främst icke kunna ernås och kanske icke heller enigheten mellan kamrarna å ena sidan och Kongl. Maj:t å den andra kunna ernås. Man anser sig därför böra taga hvad som bjudes i detta utskottsbetänkande, och man blundar eller söker tysta tanken för att det möjligen i framtiden skulle vara lyckligare och bättre, om man hade gjort denna lösning något mer omfattande än hvad nu är fallet. Ur den synpunkten skulle det således här vara alldeles lönlöst att i denna punkt göra ett yrkande. Men ur en annan synpunkt skulle det möjligtvis ändå vara på sin plats att framställa ett sådant. Jag tror mig icke taga miste, om jag vågar säga, att inom denna kammare det finnes en gifven majoritet för utsträckning af vakanssättningen till hela kavalleriet, i stället för till vissa delar deraf, såsom enligt detta förslag är afsedt. Lika säkert tror jag mig veta, att medkammaren ingalunda i sitt första beslut kommer att omfatta en sådan tanke, utan att den bifaller utskottets betänkande eller möjligtvis Kongl. Maj:ts förslag, som icke tagit upp vakanssättningen af Jemtlands squadroner. Jag hemställer till de ledamöter inom denna kammare, hvilka åtminstone önska, att vakanssättningen måtte blifva så mycket utsträckt, att man finge enhet åtminstone inom kavalleriet, huruvida det finnes någon annan väg eller något annat sätt att komma till detta mål än att nu inom Andra Kammaren taga ett vidsträcktare steg för att på så sätt hafva något att bjuda medkammaren, när de skiljaktiga besluten en gång skola sammanjemkas. Jag sjelf är något tveksam, huruvida ur vissa synpunkter en sådan lösning för i år, nemligen hela kavalleriets vakans-

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

sättning, skulle hafva den återverkan på den slutliga lösningen af dessa frågor, som förr eller senare måste följa, att den blir fördröjd eller påskyndad; jag är tveksam, huruvida en vakanssättning af hela kavalleriet ur *den* synpunkten kan vara önskvärd eller ej. Men då onekligen kavalleriet i sig sjelf skulle vinna högst väsentligt i styrka genom att ett sådant förslag blefve Riksdagens beslut, så må man underordna sin egen tveksamhet om, huruvida — politiskt sedt — det ena eller andra sättet kan vara att föredraga, och således, när man i realiteten vinner något, som för vårt försvarsväsen är af nytta, då hellre taga det än för framtida spekulationer gå en motsatt väg. Jag kommer således, efter hvad jag nu nämnt, slutligen att inom denna kammare framställa ett yrkande i den nämnda rigtningen. Det yrkandet gör jag då icke i den tanken, att man i år inom Riksdagen slutligen skall vinna bifall för det samma, utan för att befordra möjligheten af att vinna det mindre mål, som jag vet ligga många varmt om hjertat. Innan jag gör detta yrkande, vill jag likvisst tillägga ännu några ord.

Vi kunna alla, tror jag, lemna herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet det erkännande, att han på den grund, hvarpå detta förslag är bygd, har gjort det bästa möjliga; ja, jag vågar säga, att han gjort, hvad som göras kan för att på det sättet få vårt försvar någorlunda ordnad så bra som det på grund af omständigheternas magt varit möjligt att göra det. Men hvart kan man längre komma på en sådan dualistisk grund i en organisationsfråga? Man kan icke begära, att det skall blifva ett homogent förslag, när vissa corps komma att bestå af några kompanier indelt manskap och några kompanier värfvad manskap. Sjelfva arten uti dessa olika stamkontingenter måste säkerligen komma att föranleda en kanske ständig schism mellan dessa båda element, så ofta de komma tillsammans på öfvingarna, och kanske ännu mera, om de komme till användning i krig. Den värfvade soldaten å ena sidan med sin bättre skolutbildning, sin längre öfvingstid tror sig säkerligen vara förmär än den indelte soldaten, som genomgått en kortare och således mindre betydande skola; denne återigen, bosatt å landsbygden och äldre till åren, torde komma att vilja se sin andre kamrat öfver axeln. Deraf skall, tror jag, följa afundsjuka, slitningar mellan dessa båda truppslag, som icke kan vara till nytta för vapnet sjelf. Det är en brist och svaghet, som omöjligen kan undvikas med mindre grunden rifves upp, så att man får enhet i stamorganisationen. Den andra olägenheten af att söka organisera på den nuvarande grunden är, att man icke kan få regementena eller corpserna jemna i storlek och sådana de böra vara, utan man är beroende af indelningsverkets förläggning af manskap, hvarigenom det märkvärdiga inträffar, att man får se corps och regementen på 188, 300, 400, 500, 700 eller 1,000 mans stamstyrka. Alla dessa olägenheter kunna icke undvikas, förrän man en dag kommer derhän, att man får på ny bas organisera det hela. Det målets ernående torde åtminstone icke jag få upplefva, kanske ingen af oss. Jag fruktar nemligen, att man genom ett bifall till föreliggande förslag fastläser den vidare utvecklingen af landtförsvaret för en ganska lång framtid. Man kan våga påstå detta med hänsyn dertill, att

indelningsverket i medkammaren fortfarande torde hafva starka och varma förkämpar, hvilkas motstånd man har kunnat afväpna, så länge man haft den trumfen emot, att det gäller att få en väsentligt förbättrad organisation af landtförsvaret; men denna trumf kommer man sedan att sakna, när man vidtagit denna förbättring och det mera helt kommer att gälla principerna om hvad som bör träda i stället.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Herr talman! Med som jag sagt säker uppfattning af, att ett yrkande i denna fråga icke kan leda till annat resultat än det jag nyss nämnde, en möjlighet till något mera utsträckt vakanssättning än hvad utskottets förslag innebär, gör jag ett yrkande om bifall till min motion i hvad den afser denna punkt eller infanteriet, just i akt och mening att kammaren måtte kunna bevara utsigterna för sig att komma till till det slutmål jag vet många omfatta.

Jag skall således yrka bifall till min motion i hvad den afser infanteriets organisation.

Herr Mankell: Det skulle vara mycket frestande att ingå i betraktelse öfver den krigshistoriska inledning, med hvilken herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet behagat beledsaga sitt anförande. Han ville nemligen göra troligt, att orsaken till den olyckliga utgången af det senaste finska kriget skulle hafva legat i landtvärnens dåliga organisation. Jag har äfven studerat och tänkt mycket öfver detta krig. Men jag har kommit till ett något skiljaktigt resultat. Sant är, att det hastigt uppbådade och illa utrustade landtvärnens dåliga organisation i någon mån bidrog till den olyckliga utgången, ehuru dock blott i krigets senaste skede. Men den hufvudsakliga anledningen låg i den dåliga ledningen uppifrån. De svenska stridskrafterna voro icke så underlägsna, att de icke kunnat försvara Finland, och de ryska stridskrafterna voro, enligt hvad numera är utredt, på långt när icke så stora, som man då trodde. Men ledningen uppifrån var allt igenom usel. Och väl vore det, om man nu finge en arméorganisation, genom hvilken man hade garanti för att denna ledning blefve förbättrad. Skulden till den usla ledningen låg i enväldet, som depraverade den högre officerscorpsen. Och väl vore, om denna anledning till depravation äfven kunde undanröjas. Jag vill dock ej längre fortsätta med denna betraktelse, utan öfvergår till frågan för våra öfverläggningar.

Att jag ej kan godkänna det föreliggande förslaget, torde, af hvad förut i denna fråga förekommit, vara bekant. Det utgör egentligen blott en kopia af tvenne förut framlagda, med några förändringar, hvilka ingalunda alla äro förbättringar.

Emellertid tjenar det till föga att ingå i någon närmare kritik af förslaget. Denna kammars pluralitet har, i likhet med medkammaren, genom utskottsvalen till fyllest antydt, att den ej vill lyssna till någon kritik från fackmän & oppositionens sida. En sådan kritik skulle i alla händelser nu komma för sent.

En pröfning eller granskning är dessutom väsentligen försvårad, om ej omöjliggjord, derigenom att i bilagorna saknas tvenne af de viktigaste dokument, som härför vore erforderliga, nemligen dels en

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

tablå öfver förhållandet mellan den gamla och nya stammens olikartade beståndsdelar och deras införlifvande med beväringen, dels en tablå öfver den nya härordningens utseende i sin helhet vid mobilisering. Man har icke något begrepp om, huruvida den blifvande armén skall blifva 60, 70, 80 eller 100,000 man stor. Man vet icke huru den skall sammansättas corps för corps, regemente för regemente. Man saknar således de nödvändiga förutsättningarna för att bedöma, hvarom här egentligen är fråga. — Jag lemuar derhän om sådant skett af försumlighet eller med afsigt. Men resultatet blifver i alla fall detsamma.

Vid sådant förhållande tjenar det, såsom sagdt, till föga, att jag upprepar de militärisk-tekniska betänkligheter mot förslaget, jag i mina föregående yttranden och reservationer haft tillfälle att framställa.

Det tjenar till föga, att jag klandrar stammens brokiga och olikartade sammansättning, hvilken innebär just motsatsen till den enhet och reda, som man kan fordra af ett s. k. *helgjutet* organisationsförslag, men som i stället förvandlar det till ett temligen löst hopkommet *mobiliseringsförslag*. — Ty något annat är det icke.

Det tjenar till föga, att jag framhåller hela *reservens* obehöflighet, för så vidt den afser något annat än ersättningstrupper, då ju särskilda besättningstrupper äro afsedda.

Det tjenar till intet att anmärka de dyrbara specialvapnens obehöfliga storlek i vår terräng, som erbjuder så föga tillfälle för deras användande, isynnerhet då fienden deraf sannolikt kan överskaffa så ringa del.

Det tjenar till intet, att jag framhåller saknaden af bestämmelser rörande *den ordning*, i hvilken beväringssklasserna skola utgå, hvarigenom tryggheten för de värnpligtige aldeles upphör och oreda måste uppstå, i synnerhet vid hastig mobilisering.

Slutligen tjenar det till intet att klandra den talrika trossen, hvars stora antal icke stridande och hästar måste försvåra härens underhåll i ett glest befolkadt land och hvars vapen måste betunga dess rörelser m. m. d.

I stället vill jag tillåta mig några allmänna anmärkningar mot förslaget i dess helhet.

Jag förnekar till en början, att någon slags krigsfara förefinnes eller i den närmaste framtiden kan skönjas, som *just nu* skulle nödga oss att förstärka krigsmagten, och att i synnerhet därför sammankalla en urtima riksdag, hvilken skulle besluta om ett härordningsförslag, som i sjelfva verket ej annat är än ett mobiliseringsförslag. — Förslätligt är, om *andra skäl* dertill misstänkas. Hvilka, må man gissa!

Jag förnekar vidare, att vårt försvar genom de ifrågasatta förstärkningarna skulle i någon nämnvärd mån blifva mera betryggande än förut. — Sådant innebär en fullständig illusion, för hvilken jag allvarligen varnar. Antingen är vårt försvar så genomuselt, som försvarsifranne, samt deribland äfven åtskilliga samvetslösa militärer, vilja göra troligt, och då hjälper förstärkningen föga. Eller också är det så starkt, som med våra tillgångar kan åstadkommas, och då har blott föga blifvit lagdt till detsamma. Det har blifvit just jemnt och nätt så mycket starkare som innebäres deruti,

att 48 dagars beväringsofningar lagts till 42,
att 60 kanoner lagts till 168,
samt att trängen och intendenturen blifvit förökade.

Hvad beträffar stampersonalen, så har den *icke* blifvit förökad, så vidt man får tro de tvenne enda tablåer, som i det hänseendet finnas, nemligen tablån å sidan 343 i den kongl. propositionen och tablån å sidan 180 i utskottets betänkande. Jag finner af den förstnämnda, att vår nuvarande stampersonal, alla befattningarne inberäknade, utgör 38,282 man, men deremot, om jag ser på den senare, att stampersonalen blifvit minskad till 38,212 man.

Deremot är det sant, att man, genom att minska manskapsstyrkan med 1,184 man, fått medel att något öka befälsstyrkan. Genom att 262 officerare lagts till 1,696 redan befintliga och 264 underofficerare till 1,557, har man, med tillhjälp af projekterade reservofficerare och höjdt antal förut stamanställe, kunnat öka stammens nuvarande mobiliseringsstyrka från 49,232 man till 52,292. Det är således 3,000 mans tillökning, som egentligen skulle utgöra qvintessensen i detta förslag. Nu hemställer jag till denna ärade kammare, huruvida en sådan ringa tillökning, om vårt försvar verkligen varit så genomuselt, som man velat göra troligt, skulle kunna göra det i någon nämnvärd mån mera betryggande!

Öfver hufvud taget är det orimligt att, utan förstörande öfveranstängning, tala om ett betryggande försvar för knappa fem millioner invånare mot stormagter med 50 eller 100 millioner invånare, särdeles när man splittrar krafterna på ett allt för dyrbart sjöförsvar. Här kan blott blifva fråga om ett relativt försvar, som kan göra tjänst under vissa fördelaktiga förutsättningar och förhållanden och hvilket kan vara tillräckligt att upprätthålla neutraliteten, om man icke sjelf blottställer densamma. Men det kan aldrig blifva fråga om ett absolut försvar.

Jag förnekar dernäst, att försvarsfrågan genom antagandet af det kongl. förslaget på något sätt löses eller bringas ur världen samt derigenom tillfälle beredes oss att sysselsätta oss med andra viktiga frågor. Tvärt om kommer den fortfarande att stå på dagordningen. Krigsministrarne sjelfva, både den senast afgångne och den nuvarande, hafva medgitvit, att förslaget blott kan betraktas såsom ett *öfvergångsförslag*, hvilket såsom sådant ständigt kommer att mana till nya projekter och ändringar samt aldrig lemna oss någon ro.

Men den egenskapen att lösa försvarsfrågan innehar just herr Olof Jonssons förslag; och det är med anledning af den egenskapen, som jag anslutit mig till grundtanken i detsamma. Alldeles otvifvelaktigt synes mig, att hans stam innehar just de förtjenster, som regeringens saknar, nemligen att erbjuda en helgjuten, fullt likformig och likartad trupp, yngre och vida bättre krigsbildad, samt därför vida lämpligare till mobilisering och stöd för beväringen än den nu ifrågasatta. Hvad man talar om dess lösare beskaffenhet förnekar jag likaledes. Den kommer att blifva af samma art, som den stora del af den indelta hären, hvilken nu saknar torp. Det finnes omkring 12,000

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

man i den nuvarande indelta armén, som icke hafva torp. Något af samma beskaffenhet skulle denna stam blifva.

För min del har jag aldrig betvivlat möjligheten af den årliga rekrytkontingentens anskaffande, hvilken fråga emellertid egentligen blott kan blifva brännande om 10 à 15 år, då den nuvarande indelta stammen börjar försvinna, och hvilken fråga vi därför ganska väl kunna lemna åt våra efterkommande att lösa. Och hade man ej de obotfärdiges förhinder, skulle man nog erkänna dess fördelar.

I öfrigt delar jag äfven i det hånseendet herr Olof Jonssons uppfattning, att den rena värnpligtshären, med måttlig utbildning af de värnpligtige, delvis värfvade specialvapen och stark befälskader, innebär den rätta framtidslösningen. I anledning deraf anser jag mig böra nämna, att ett dylikt förslag till sina hufvudgrunder funnits utarbetadt till denna riksdag. Men dess framläggande har ansetts olämpligt, emedan den der föreslagna utvidgningen af värnpligten ej för närvarande har någon utsigt till framgång och ej heller med fog torde kunna fordras, så länge befolkningens flertal saknar politiska rättigheter.

Men det är icke allenast i följd af regeringsförslagets militära brister, som försvarsfrågan fortfarande kommer att blifva olöst och stå på dagordningen, utan ännu mera och i vida högre grad genom de finansiella följderna — följder, som säkerligen vid hvarje kommande riksdag skola famkalla det split och den oenighet inom representationen, som man nu tror sig kunna undgå. Vi veta redan, att budgetens *ordinarie stat* inom närmaste tio år kommer att ökas med 10½ millioner kronor, och känna svårigheterna för deras anskaffande. Men dertill komma nya och *extra kostnader*, som icke i den kongl. propositionen blifvit upptagna, såsom: för beväringens ökade aflöning och för ökad ersättning åt rust- och rotehållare; vidare för ökad antal kaserner — den enda extra utgift som finnes angifven i Kongl. Maj:ts proposition. Jag lemnar derhän, huruvida dessa enda detaljerade beräkningar äro rigtiga; framtiden får utvisa, huruvida vi icke äfven i afseende på dem få bereda oss på åtskilliga efterräkningar. Men slutligen kommer den säkerligen mycket större kostnaden för all ny materiel, för gevär, kanoner, vagnar, samt hela den utrustning som måste anskaffas, om armén skall uppbringas till den stora styrka, som tyckes vara ifrågasatt — jag säger "*tyckes*", ty jag vet derom intet bestämdt och har icke sett något uppgifvas, men förmodar, att döma af krigsministerns antydningar, att meningen är att uppbringa den till 100,000 man.

Om jag icke gissar orätt, komma de extra kostnaderna under närmaste år att uppgå till 3—4 millioner. Och då äro vi uppe på de 13—14 millioner, som icke endast jag, utan äfven erfarne finansmän och fackmän förut angifvit såsom den slutliga kostnaden, såsom den säkra utgången på detta finansiella äfventyr, vi nu inlåta oss i. Dertill kommer, såsom ett ytterligare plus, en *statsbrist*, om hvars storlek vi nu ej kunna göra oss en föreställning, men som kanske redan vid nästa riksdag skall bereda oss obehagliga öfverraskningar.

Mig förefaller det såsom en ren dårskap att under sådana för-

hållanden ge oss in på dylikt, och det för ett förslag, som ingenting löser, ingenting avslutar, men deremot medför oberäkneliga kostnader. Hvarifrån penningarne skola tagas, är mig en gåta, och detta så mycket mer, som särskilda utskottet visat sig i hufvudsak icke vilja fästa något afseende vid min framställning om progressiv beskattning, hvars tillämpning enligt min åsigt skulle vara enda möjliga utvägen för att skaffa medel. Deremot har utskottet temligen klart antydt, att förbrukningsskatter icke skola kunna undvikas. Och ensamt dessa omständigheter komma att för mig utgöra ett tillräckligt skäl att icke rösta för det kongl. förslaget.

Mine herrar! Här hafva under sista månaderna hundratals folkmöten uttalat sig mot det kongl. förslagets antagande på andra vilkor, än att allmän rösträtt införes och beskattningen blir progressiv. Märk noga: de hafva *icke* vägrat att försvara sig, men de hafva uppställt dessa vilkor för de ökade försvarsbördorna. De hafva icke, såsom de sjelfegande jordbrukarne, fordrat undanrödjande af *gamla* skatteorättvisor; de hafva blott fordrat, att de *nya* skattebördorna, som påläggas dem genom allmänna värnpligten, skola billigt och rättvist fördelas, äfvensom att skyldigheterna skola motsvaras af rättigheterna.

Dessutom hafva öfver 200,000 myndige män uttalat sig för den allmänna rösträtten genom godkännande af folkriksdagens sammankallande. Här har varit en *folkomröstning* i stor skala och i ordets egentliga bemärkelse. Nu frågas: skall den svenska Riksdagen och i synnerhet denna kammare icke lyssna till folkets sålunda högt och tydligt uttalade röst, utan äfven för denna gång göra skäl för namnet: öfverklassens fätalsriksdag?

Man har sagt, att rösträttsfrågans inblandning i härordningsfrågan skulle vara obehörig. Men man har icke sagt, att de sjelfegande jordbrukarnes fordringar på afskrifning af grundskatter och indelningsverk skulle vara obefogade och obehöriga. Hvarför har man icke sagt detta? Jo, därför att de senare haft *magten* att inom representationen göra sina fordringar gällande, hvilket ej är fallet med de utestängde. Nu frågas: äro de senares fordringar därför mindre befogade och mindre berättigade?

Jag vidblifver min gamla ståndpunkt att icke gå in på något slags utsträckning af den allmänna värnpligten, och allra minst på detta arméförslag, så länge de utestängdes nyssnämnda båda fordringar icke blifva beaktade. Och jag varnar, mine herrar, jag varnar för de samhällsfaror, för den jäsning oeh det missnöje, som säkerligen skola uppkomma i landet, om vi nu antaga det kongl. förslaget. Kommen i håg, att denna varning blifvit framställd, ty det kan må hända om några år behöfvas!

Det är på dessa förenade skäl jag tager mig friheten, herr talman, att yrka afslag på det kongl. förslaget i alla dess delar.

Herr Nilson från Lidköping: Jag har vid de tvenne näst föregående riksdagarna varit med om att förkasta Kongl. Maj:ts då framlagda förslag till försvarsväsendets ordnande. Då jag likväl alltid varit och är en varm försvarsvän, inses lätt, att mitt motstånd icke

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

härledt sig från likgiltighet för försvarsfrågans snara och goda lösning. Men jag kunde med bästa vilja icke öfvertygas om, att de förslag, som vid dessa riksdagar förelågo, uppfylde ens mycket måttliga anspråk på ett för landet betryggande försvar. Detta erkändes ju också mer eller mindre öppet af dåvarande krigsministern sjelf och många af vårt lands främsta militära auktoriteter. Då dertill kom, att de små förbättringar, som skulle vunnits, måste köpas oerhördt dyrt och för öfrigt den finansiella utredningen var högst otillfredsställande eller, rättare sagt, nästan alldeles saknades, så var det mig omöjligt att gifva dessa förslag mitt understöd. På samma gång jag i mitt korta anförande till kammarens protokoll vid sistförflutna riksdag närmare utvecklade dessa skäl för mitt afslag, förklarade jag tillika, att jag ingalunda motsatte mig öfningstidens för de värnpligtige utsträckning till 90 dagar, utan snarare ville gå längre. Jag har nemligen sedan långt tillbaka hört till dem, som önska vårt försvar bygd ensamt på den allmänna värnpligtens grund och med den utsträckta öfningstid, som en sådan arméorganisation kräfvär. På lämpligheten af värnpligtssystemets sammankoppling med systemet indelt eller värfvad stamtrupp har jag för min del svårt att tro. Någon fast och helgjuten organisation lär väl åtminstone icke genom en dylik lappning kunna vinnas, såsom man dock velat påstå om regeringens nu för tredje gången framlagda härordningsförslag. Det dualistiska system, som i förslaget är tillämpadt, kommer efter mitt förmenande att utgöra en ständigt orsak till denna organisations inre svaghet.

Men om jag således icke finner regeringens härordningsförslag bygd på de grunder, jag såsom värnpligtsvän helst skulle önskat, måste jag dock erkänna, att många af de stora brister, som gjorde regeringens förut framlagda förslag för mig oantagligt, blifvit i det förevarande i väsentlig mån undanröjda.

Jag vågar väl icke tillmäta mig någon högre grad af kompetens att i alla dess detaljer bedöma detta förslag ur militär synpunkt. Men äfven för en icke fackman falla dock dess stora företräden framför dess närmaste föregångare tydligt i ögonen. «Då nu hvarje utsigt saknas att för närvarande och säkert för en lång framtid få den allmänna värnpligten införd i vårt land, och då jag icke i några livvets förhållanden är den, som vill förkasta det bättre därför att jag icke kan få det bästa, anser jag mig numera böra låta de betänkligheter fara, som regeringens härordningsförslag, sedt ifrån militär synpunkt, förut hos mig uppväckt.

Svårare har jag deremot att öfvervinna de betänkligheter, som förslaget finansiella sida ingifver mig. Det är känt, att landets försvarsbudget redan nu uppgår till nära $\frac{1}{3}$ af samtliga statsutgifter och uppslukar några och 30 millioner årligen. Dessa för vårt fattiga land relativt höga siffror må väl göra oss betänksamma gent emot de många nya millioner, som nu begäras i årlig tribut för försvaret. Det blir alltid vanskligt för hvilken som helst bland oss att noga bestämma, hvar gränsen ligger för landets förmåga att bära ökade försvarsbördor. Alla känna vi dock till, att det emellertid redan nu på alla håll klagas öfver de tunga och dryga skatterna till stat och kommun, och

många äro de, som mena, att folkets skatteförmåga redan ansträngts mer än den tål. Men å andra sidan känna vi dock också till, att svenska folket ofta haft att genomleva vida hårdare tider, än någon väntar eller tänker sig i våra dagar, och ändock burit sina bördor utan att knota. Och man kan vara förvissad om, att detta samma folk lika litet nu som förr skall svika sin pligt eller vägra att anstränga sig till det yttersta, då det gäller att värna landets frihet och oberoende. Skilnaden är blott den, att då, i de ständiga krigens tider, rådrum sällan gafs för långa förhandlingar, utan krigsgärdena måste skyndsamt uttagas, hvar och huru det bäst kunde ske, hvarförutom under då rådande mindre utvecklade statskicks man väl icke alltid heller var så nogräknad med den formella och lagliga behandlingen af frågorna. Nu deremot har det långa fredstillståndet, på hvars fortvaro vi — kanske allt för lättsinnigt — tro oss ännu länge våga lita, förledt oss att taga oss god tid till att pröfva icke blott anslagsbeloppens storlek, deras rättvisa fördelning och ändamålsenligaste sättet för deras användning, utan ock den stora frågan om ett af tidstörhållandena påkalladt omskapande af hela vårt härväsen.

Då dessa stora frågor helt naturligt framkallat häftiga meningsbrytningar, så låter sig ju förklaras, om också icke försvaras, att deras lösning dragit allt för långt ut på tiden. Jag tror dock icke, att man därför har rätt att skylla den nuvarande generationen och dess representanter i Riksdagen för ljummare fosterlandskärlek eller mindre öfvervillighet än våra fäder visat. När helst den hårda nödvändigheten bjuder, att landet påtager sig nya försvarsbördor, då lefver nog i gamla Sverige än ett folk, som bär dem med jemmod och utan knot, huru tunga de än må blifva.

Men ett vilkor måste dock härvid fästas, och det är, att dessa bördor rättvist fördelas. Ätven lindriga skatter väcka missnöje, om de drabba de skattdragande ojemnt, hvaremot de tyngsta ofta bäras med jemmod och utan klagan, när alla taga lika del deri. Nu framställer sig för mig den frågan: är den af regeringen till innevarande riksdag framlemnade finansplanen sådan, att kostnaderna för det nya försvaret drabba alla samhällsklasser lika efter deras förmåga att bära dem? Då regeringens härordningsförslag sista gången föll, berodde detta utan tviivel i icke ringa grad derpå, att, ehuru ingen finansplan då åtföljde förslaget, man likväl på grund af antydningar, som i kamraren gjordes från statsrådsbanken, befarade regeringens afsigt vara, att de nya försvarsutgifterna till hufvudsaklig del skulle bestridas med indirekta skatter. Var detta regeringens tanke då, så finner jag emellertid nu med tillfredsställelse, att hon icke längre håller fast dervid, utan slagit in på den direkta beskattningens väg för att bereda statsverket ersättning för de inkomster, som förloras genom grundskatternas afskrifning och roteringsbördans aflytande. Mot den del af finansplanen, som rör de 6,700,000 kronor, som för nyssnämnda ändamål erfordras, har jag således icke mycket att invända. Men hvar medel skola tagas till de militära utgifter af omkring 3,700,000 kronor, som ytterligare fordras för den nya arméorganisationen, derom lemnas i finansplanen blotta antydningar, hvilka emellertid låta oss förstå, att

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

medel härtill skulle vinnas genom indirekt beskattning, hvarvid i främsta rummet hänvisas till en ny maltskatt och höjning af kaffe- och tobakstullen. Med denna del af finansplanen är jag deremot mindre tillfreds. Jag skulle önskat ett bestämdt uttalande från regeringen, att äfven här, om icke alla, så dock de hufvudsakliga nya anslagsbehofven för försvaret böra fyllas genom direkta och förmögenhetsskatter. Derför håller jag och i viss mån särskilda utskottet räkning för, att rörande denna del af finansplanen utskottet uttalat såsom önskvärdt, att utgifterna för försvaret icke täckas genom nya skatter å allmänna förbrukningsartiklar. Jag beklagar blott, att utskottet härvid tyckes liksom hafva sväfvat på målet, i det utskottet försigtigtvis beledsagat nämnda yttrande med tillägg af orden "åtminstone till en början" samt kort derefter säger, "att konsumtionsskatter i en eller annan form väl icke för de ifrågavarande statsbehofven lära kunna undvikas, men att direkta och förmögenhetsskatter *jemväl* böra anlitas, *i den mån sådant lämpligen kan ske*". — Man läser här tydligt mellan raderna, att konsumtionsskatterna dock böra ställas i främsta rummet. — Och litet längre ned tillägger utskottet, att de konsumtionsskatter, som kunna anses böra ifrågakomma, böra "*i möjligaste mån* så anordnas, att de icke träffa sådana förbrukningsartiklar, hvilka måste anses såsom nödvändighetsvaror". — Det ordet "*i möjligaste mån*" är ju godt att vid tillfälle kunna åberopa, då man en gång vill försvara att nödvändighetsvaror ändock gjorts till föremål för beskattning. — Måne icke utskottet här haltar på båda benen och rådes att bestämdt säga ifrån hvad det vill? Klart besked får regeringen åtminstone icke, i fall Riksdagen, på sätt utskottet hemställt, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville *med ledning af* nämnda uttalande låta utarbета och för Riksdagen i mån af behof framlägga förslag till den i skrifvelsen afsedda beskattningen. Nu är väl sant, att, äfven om Riksdagen i sin skrifvelse aldrig så kraftigt betonar, att de nya försvarsutgifterna till hufvudsaklig del böra täckas med direkta och förmögenhetsskatter, kommande Riksdagar likväl icke behöfva vara bundna deraf, utan allt för väl ändock kunna fatta sina beslut i helt annan riktning. Men om Riksdagen i sammanhang med det nya härordningsförslagets antagande bestämdt och i positiv form uttalar sig rörande *hela* finansplanen, så innebär detta dock åtminstone en viss moralisk garanti, för att kommande Riksdagar icke skola hafva mod att gå ifrån hvad denna Riksdag nu med hand och mun lofvat. Blir deremot Riksdagens skrifvelse affattad så elastiskt och sväfvande, som utskottet föreslagit, då kan lätt befaras, att såväl regeringen som Riksdagens kända majoritet, trogen sin gamla kärlek, helst kör in genom de ännu vidöppna tullportarne och pålägger nya konsumtionsskatter, hvarigenom försvarets tunga mer än skäligt är kommer att läggas på de svagaste skuldrorna. Det är alltså denna del af finansplanen, som ingifver mig den största betänkligheten mot härordningsförslaget. Andra hakar finnas nog också; men de skola dock icke hindra mig att bifalla förslaget.

Innan jag således helt accepterar förslaget, önskar jag erhålla all den visshet, innevarande Riksdag är i stånd att gifva mig, att den nya

militära bördan blir fördelad efter fullt rättvis grund och så litet som möjligt kommer, direkt eller indirekt, att drabba de små i samhället. Denna garanti blir väl i alla fall icke mycket stor; men jag vill dock åtnöjas dermed, då det nu icke är att tänka på att få frågans militära och finansiella delar behandlade och definitivt afgjorda i ett sammanhang, hvilket jag annars helst skulle hafva önskat, och som äfven varit det rättaste.

Slutligen vill jag hafva sagt, att jag tror, att den stora oro och det bittra motstånd detta härordningsförslag väckt på så många håll och framför allt i de djupa lederna i icke ringa grad skall lägga sig, om det visas, att de samhällsklasser, som nu ifrigast arbeta för detsammans framgång, äro lika brinnande i sitt nit, då det gäller att på egna skuldror lägga de nya bördor, försvaret kräver.

Skulle deremot deras fosterländska hänförelse då icke längre bestå profvet, skulle då hos dem visa sig en benägenhet att flytta en större del af försvarsbördan från sig till de lager af befolkningen, som ha minst att försvara och minst förmå bära bördor, ja, då vore det icke i en lycklig stund detta förslag blifvit antaget. Jäsningen i sinnena skulle då icke upphöra, och så mycket är visst, att äfven med den bästa härordning ett land blir dåligt försvaradt, om missnöjets, hatets och splitets ande herskar derinom.

Herr talman, mine herrar! I finnen af det nu anförda, att jag vill bifalla Kongl. Maj:ts härordningsförslag och hvad dermed sammanhänger, äfven med de af utskottet gjorda förändringar, men jag kommer, då utskottets utlåtande n:o 7 eller det så kallade finansbetänkandet af herr talmannen föredrages, att yrka på återremiss af detsammans sjetta punkt i det syfte, jag här redan haft äran uttala.

Herr Kihlberg: Herr talman, mine herrar! Då jag icke förut inom kammaren uttalat mig i denna vårt lands viktigaste fråga, så skall jag nu be att få säga några ord för att, innan voteringarna börja, erinra om några skäl, som tala för att alla, som önska försvarsfrågans lösning, nu må enas om det föreliggande förslaget. Jag vill då först uttala den mening, att de allra flesta af Riksdagens medlemmar äro försvarsvänner på ett eller annat sätt. Jag vill icke heller tadla dem, som hårdt hålla på *sitt* ideal för försvarets ordnande, vare sig detta grundar sig på indelt eller värfvad stam eller på allmän värnpligt. Men då vi veta, att under flera årtionden det ena förslaget efter det andra framlagts, hufvudsakligen grundade på enskilda meninggruppers önsknings, och att dessa förslag just därför icke kunnat vinna majoritet, så borde alla, som verkligen önska försvarsfrågans lösning, nu något gifva efter på sina enskilda meningar i detta ämne till förmån för andras, hvilka ju äfven kunna vara berättigade. Det nu framlagda förslaget tillmötesgår de olika meninggrupperna så långt, som är möjligt inom ramen af en god arméorganisation. Indelningsverkets vänner se, att infanteriet hufvudsakligen är grundadt på indelt stam. Hufvudstyrkan af vår här skulle sålunda komma att fortfarande bestå af dessa fosterlandets försvarare, som städse gjort sig kända för pligttrohet och god disciplin, och dessa egenskaper äro ju alltid af den största vigt för

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

soldaterna, ty hvad hjälper det väl, om soldaterna också ega större militärisk utbildning, rörlighet och kraft vid manövreringen, om plikt-känslan i farans stund sviker. De, som önska härordningen grundad på en värfvad stam, måste också erkänna, att förslaget gått deras önskningar till mötes särskildt i fråga om kavalleriet, der ju detta anskaffningssätt också är berättigadt i den utsträckning, som det låter sig göra att anskaffa tillräckligt manskap. De åter, som uppställa såsom sitt ideal för ett starkare försvar den allmänna värnplikten, de veta nog, att opinionen inom landet ännu icke är mogen därför. Väl hafva de rätt deri, att det kraftigaste försvaret bygges på denna grund, och väl kan det vara sant, att det för statskassan också blir billigast, men den allmänna värnplikten ställer stora kraf på de enskilda värnpliktige och fordrar också stora ekonomiska uppoffringar af dem. Men under nuvarande förhållanden böra äfven dessa, som hårdt hållit på sin mening, nöja sig dermed, att ett steg tagits i den riktningen genom utsträckningen af beväringsofningarna. Dessutom innebär det föreliggande förslaget en fullständig organisation, och en organisation, som våra militära auktoriteter förklarar för god, ja, för den bästa, som under nuvarande förhållanden har möjlighet att vinna majoritet inom Riksdagen. De slutligen, som hafva till önskemål att få den oprivilegierade jorden befriad från sina säregna, orättvisa skattebördor och få dessa mera rättvist fördelade, de borde också vara med om detta förslag, om de betänka, huru länge landtmännen kämpat för denna rättvisa sak utan att få sina önskningar uppfyllda. Den föregående erfarenheten härutinnan berättigar också till den farhåga att, om denna skattefråga nu icke vinner sin lösning, benägenheten att söka lösa den icke framdeles inom Riksdagen läser blifva större. Jag tror deremot att snart nog icke ens hoppet om, att rättvisa skall skipas i denna sak, återstår.

Man har nu här hört personer resonera sålunda: ännu kunna vi få fram ett bättre förslag. Ja, det kan ju icke nekas, att äfven föreliggande förslag såsom hvarje menskligt verk har sina brister, men skola vi alltid leta efter detta fullkomliga verk, som aldrig vinnes, hvem garanterar då, att vi icke komma för sent. Den politiska ställningen i Europa är sådan, att vi, hvilken dag som helst, kunna behöfva hafva vår här organiserad, och äfven om vi nu antoge detta förslag, så hunne vi komma in ett godt stycke på nästa århundrade, innan organisationen blefve fullständigt genomförd.

Andra hafva sagt: vi kunna icke vara med om denna organisation, ty den kräfver för stora uppoffringar, och nationen förmår icke bära de utgifter, som dermed äro förenade. Jag erkänner villigt, att de fyra millioner, som ytterligare erfordras för vårt försvar, om detta förslag antages, äro en stor summa, och jag vill nog hushålla med statens medel, men då man vet, att hvilket förslag, som än kommer att framläggas, icke blir billigare, så har man blott att taga i öfvervägande, om det ändamål, som skall vinnas, är värdt de uppoffringar, som krävas. Älskar man sitt fosterland, så är jag också viss om, att man icke skall känna dessa bördor för tunga. Den personliga värnplikten blir ju nu lika för alla, rika som fattiga, och de ekonomiska bördorna

komma ju att läggas icke på de obemedlade, utan på de bemedlade klasserna, och jag tror, att dessa icke endast gerna underkasta sig dessa uppoffringar utan äfven förmå att bära dem. Men hvad äro väl dessa uppoffringar, som nu kräfvast *af oss*, mot de offer, som våra förfäder bragte för vårt lands försvar. De offrade icke endast lif och blod, utan äfven den sista skärfven, så att de icke egde qvar det nödvändigaste, men de förlorade aldrig hoppet att kunna värna sitt land, äfven då förhållandena voro mest kritiska. Det är denna deras offervillighet, som vi hafva att tacka för, att vi ännu äro ett fritt folk, men härmed sammanställer sig också för oss en oeftergifflig pligt att värna detta vårt land, så att vi kunna lemna det fritt och sjelfständigt åt våra efterkommande. Det har, såsom jag förut sade, påståtts, att de uppoffringar, som nu fordras, äro för stora, och att vi icke förmå att bära dem. Den valuta, som erhålles för dem, kan ju ställa sig olika för den ene och för den andre allt efter det värde, han sätter på att lefva i ett fritt och sjelfständigt land i stället för i ett eröfradt och förslafvadt. Jag vill nu framhålla, hvad vi anse oss hafva råd att offra för andra ändamål, t. ex. åt vår njutningslystnad, och framdraga det exempel, som många gånger förut anförts, hurusom vi hafva råd att årligen offra 90,000,000 kronor på spritdrycker och tobak. Skulle man företaga sig att göra en beräkning äfven af de offer, vi bringa åt fåfängan, så tror jag, att vi skulle komma till ändå större siffror. Derfor är det icke värdt att säga, att vi icke förmå bära dessa bördor, om vi nemligen vilja bevara vår sjelfständighet, och det hvilat ett stort ansvar öfver oss, som nu hafva denna fråga i vår hand. Det blir en hård, men rättvis dom, som våra efterkommande skola fälla öfver oss, om vår maklighet och njutningslystnad skulle hindra oss att gifva det offer, som behöfs för att värna vårt land, och om sålunda vår uraktlåtenhet att göra vår pligt skulle blifva en orsak till att våra efterkommande nödgades att lefva i ett eröfradt land.

Det är med känslan af detta ansvar, som jag nu till eder, mine herrar, rigtar den hemställan, om det icke kan vara skäl och tid att nu enigt samlade lägga vår röst i urnan för det föreliggande förslaget, ty faller denna fråga nu, så faller den in i en oviss framtid, kanske i en framtid, då svenske män icke få ett ord med i laget vid dess slutliga afgörande.

På grund af hvad jag anfördt ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i nu föreliggande punkt.

Häruti instämde herrar *Mallmin* och *Eliasson* i Skuttungeby.

Herr Carl Ericson yttrade: Herr talman, mine herrar! Det föreliggande förslagets organisativa förtjenster och dess förmåga att kunna trygga vår neutralitet och gifva oss berättigade förhoppningar att kunna försvara vår sjelfständighet, allt detta har redan från statsrådsbänken framhållits på det mest otvetydiga och öfvertygande sätt, så att dervid är föga eller intet att vidare tillägga.

Jag skall därför inskränka mig till att göra några erinringar mot den motion, som föreligger. Motionären vill gå en annan väg än

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Kongl. Maj:t och utskottet föreslagit för att nå samma mål, vår neutralitets tryggande och vår sjelfständighets bevarande. Han anser, att han på den vägen skall komma till ett starkare och för vårt land mera betryggande försvar.

Ja, jag skulle kunna vara benägen att gifva honom rätt häri, så länge jag rör mig väsentligen på teoriens område, men på samma gång jag öfverför frågan på det praktiska området, måste jag gifva honom bestämdt orätt. De framställningar, han gör, stödja sig icke på någon som helst förut vunnin erfarenhet. Han stöder dem icke på de slutledningar, man kan vinna med begagnande af statistiska utredningar. Han stöder dem endast på förutsättningar. Deremot hafva vi i tillförordnade chefens för generalstaben utlåtande i detta hänseende de mest samvetsgranna beräkningar; beräkningar, som gå tillbaka så långt erfarenhet och statistik kunna leda oss. Om vi nu taga dessa i betraktande, måste vi komma till ett väsentligen annat resultat än det, hvartill den ärade motionären kommit.

Motionären nämnde vissa siffror, under sitt anförande, som berörde eller hade afseende å anskaffande af manskap. Jag har också några siffror rörande anskaffningen af manskap. Men det var endast i förbigående, motionären nämnde sina siffror, och jag skall därför icke besvära kammaren med framställande af mina, ty det är alltid svårt att riktigt uppfatta siffror under ett muntligt föredrag. Men skulle några påståenden om anskaffningen ytterligare framkomma, skall jag för visso icke underlåta att å nyo begära ordet.

Men det finnes andra siffror i motionärens förslag, hvilka han närmare berörde, och han erkände då sjelf, åtminstone i viss mån, att dessa stälde sig mindre fördelaktigt för hans förslag. Jag vill emellertid, och för bättre minnes skull, å nyo framhålla dessa siffror. Vi böra då komma i håg att, enligt motionärens förslag, vi få 72 bataljoner i stället för 79, 32 fältskvadroner i stället för 38. Vidare, om vi se till befälstillgången, märka vi, att motionärens förslag afser, endast vid infanteriet, 176 officerare mindre än utskottet föreslagit och 70 officerare mindre än vi för närvarande hafva. Se vi på kavalleriet, har motionären 32 officerare mindre än utskottet föreslagit och 19 mindre än vi hafva i närvarande stund. Af underofficerare vid infanteriet har motionären 172 mindre än utskottet och 47 mindre än vi nu hafva. Men jag vill göra honom den rättvisan, att han på ett ställe har litet mer än utskottet; nemligen rörande underofficerarne vid kavalleriet. Dessa upptager han till 21 mer än utskottet och 33 mer än vi för närvarande hafva. Om vi nu gå till underbefäl af manskapet vid infanteriet, blir det emellertid åter betänkligt. Motionären har der 309 mindre än utskottet föreslagit och 95 mindre än redan nu finnas.

Jag anför dessa siffror, ty de äro väl värda att beakta och i hög grad anmärkningsvärda, då nemligen motionären uttalar den uppfattningen att hans förslag skall vara mer betryggande för försvaret än det nu föreliggande.

Motionären har, såsom vi alla veta, byggt anskaffande af stammanskapet uteslutande på ren värfning. Vi hafva på senare åren

lyckats att vid vår värfvade armé få soldater af bättre beskaffenhet än för åtskilliga tiotal år sedan. Våra bemödanden måste fortgå i samma riktning, det vill säga att söka få bra folk och om möjligt ständigt bättre folk. Deremot befarar jag, att den väg motionären föreslagit, hvilken måste medföra, att manskapet antoges på längre tid, skall leda till motsatt resultat. Vi måste med antaga af hans förslag gå, icke framåt, utan tillbaka med afseende på den värfvade soldatens beskaffenhet. Jag vill på det lifligaste och allvarligaste framhålla, att när man skall hafva en värfvad armé, det visserligen först är af nöden att kunna få folk, men att det är lika viktigt och eftersträfvansvärdt att få bra folk, ty vi skola väl komma i håg, att dessa soldater äro förgångsmän och ledare för våra unga värnpliktige. Jag upprepar det ännu en gång, det är icke nog att tänka sig möjligheten af att kunna skaffa sig tillräckligt antal värfvadt folk, utan man måste äfven vara öfvertygad om, att man erhåller bra karlar.

En eller ett par talare hafva framhållit den dualism, som finnes i Kongl. Maj:ts förslag, såvidt det afser anskaffande af folk, och de hafva ogillat detta. Allting har sina olägenheter, men, kan man äfven säga, sina fördelar, och hvad denna dualism angår, ber jag få framhålla, att den verkligen har, jemte sina olägenheter, bestämda fördelar. De två olika sätten att skaffa sig soldater, indelningen och värfningen, kan man med fullt berättigande säga komplettera hvarandra. Om man uteslutande skulle använda det ena sättet, lider det icke något tvifvel att det skulle blifva svårare att anskaffa folk och bra folk än om man använde båda tillvägagångssätten. Hvar och en torde vitsorda, att det gifves många unge män, som gerna vilja blifva indelta soldater men icke vilja taga värfning, och tvärtom andra, som vilja låta värfva sig, men bestämdt icke vilja blifva indelta soldater och derigenom binda sig för en längre tid. När så är förhållandet, framgår ju oförtydligt att de båda olika sätten att anskaffa folk komplettera hvarandra. Använder man båda sätten, har man bättre utsigt att få folk och bra folk.

En föregående talare framhöll, att om man antog den af utskottet föreslagna organisationen, skulle man hafva fastslagit frågan för lång tid. Jag har en annan uppfattning än han. Med den organisation, som utskottet föreslagit, står det oss fritt att utveckla försvaret i den ena eller andra riktningen. Visar erfarenheten att vi kunna utsträcka värfningen, så finnes icke minsta hinder att börja värfva äfven den del af kavalleriet, som enligt utskottets förslag skall vara indelt, och militära auktoriteter önska icke bättre än att äfven denna del af kavalleriet kunde anskaffas medelst värfning. Bliu åter opinionen inom landet mogen för allmän värnpligt, så kunna vi utan svårighet öfvergå till en organisation på sådan grund. Jag vill således mot nämnde talare framhålla, att detta förslag ingalunda försvårar utvecklingen i ena eller andra riktningen, utan att det tvärtom mera än hans lämpar sig för att i lugn och ro kunna gå en vidare utveckling till mötes. Om, hvilket jag hoppas icke måtte ske, hans förslag ginge igenom, då skulle, enligt hvad statistiken och erfarenheten från gångna tider visa oförtydligt, resultatet blifva att massor af vakanser och

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

brist i stamtillgången uppstode. När nationen såge detta, skulle deraf framkallas oro öfver den organisation man fått, och som icke lemnat de resultat man väntat med afseende å en för värnandet af vår neutralitet och sjelfständighet så vigtig del som stammen. Denna oro hos nationen kunde förorsaka, att man, oakadt den allmänna opinionen ännu icke vore därför mogen, sloge in på den allmänna värnpligten, hvilken är den enda möjligheten då man står på motionärens grund. På den af Kongl. Maj:t föreslagna grunden åter står det oss fritt att öfvergå antingen till ökad värfning eller också med lugn och utan oro den dag, då allmänna opinionen ändrat sig och vore mogen därför, till allmän värnpligt.

Men motionärens förslag har å andra sidan en obestriddig fördel framför Kongl. Maj:ts och utskottets deri, att med detsamma kan rustnings- och roteringsbördorna sägas vara fullständigt undanröjda. De äro visserligen icke genom motionärens förslag lagligen upphäfd, ty äfven sedan numrerna blifva satta på vakans, kvarstår ju alltid möjligheten att ånyo låta rekrytera. Men hafva de en gång blifvit satta på vakans, kan man taga för gifvet att de aldrig blifva åter uppsatta. Detta är onekligen en fördel af hans förslag. För min del har jag tillräcklig erfarenhet i dessa saker för att icke underskatta de obehag, som med antagande af Kongl. Maj:ts förslag fortfarande kvarstå för rust- och rotehållare. De få visserligen full ersättning för hvad deras utgifter uppgå till, men de äro alltid underkastade vissa obehag och olägenheter, som icke kunna värderas i penningar. Motionären nämnde åtskilliga saker, som skulle förorsaka dem kostnader utan att de därför kunde erhålla ersättning, såsom resor till rekryteringsmöten, till kompanichefen m. m. Men det fins intet som hindrar att sådan kostnad upptoges i värderingen. Jag vill påstå att det gifves inga verkliga kostnader för rust- och rotehållare, som icke kunna upptagas i värderingarne. Men det fins obehag och besvär, som icke kunna valveras i penningar. Om motionärens förslag antoges, skulle äfven dessa olägenheter för rust- och rotehållare försvinna. Men, mine herrar, äfven om man kunde tänka sig att motionärens förslag antoges af denna kammare, så finnes det väl icke någon så naiv i sin uppfattning, att han skulle tro att medkammaren skulle vilja ingå derpå. Vi kunna ju vara temligen ense om att Första Kammaren icke gör det, och hvad blir då följden? Jo, helt enkelt den, att skatte- och försvarsfrågorna undanskjutas till en oviss framtid. Jag lägger vikt vid orden: en *oviss* framtid. Vi stå nu, såsom jag hoppas, nära det ögonblick, då frågorna kunna på tillfredsställande sätt lösas. Förspilla vi detta ögonblick, så veta vi att det gifves andra allvarliga frågor, som tvinga sig fram, och som statsmagterna måste taga om hand.

Vi hafva hört, och påståenden derom bli allt högljuddare, att det finnes en fråga, som bör gå, icke allenast i samband med de föreliggande, utan till och med framför desamma, jag menar: frågan om införandet af den allmänna rösträtten. Jag är emellertid förvissad derom, att Riksdagen skall veta att afvisa dylika påståenden, ty berörda fråga har icke det *ringaste* att göra med de förliggande förslagen. Men låt vara, att Riksdagen utan tvekan afvisar dem, så kunna herrarne

dock icke bestrida, att, om de nu framlagda förslagen förkastas, de dock komma att förorsaka förvecklingar och svårigheter, som undanskjuta armé- och skatteregleringsfrågornas lösning till en oviss framtid.

Den lindring i rustnings- och roteringsbördorna, som utskottet på Kongl. Maj:ts förslag ifrågasatt, gifver full ersättning för de indelta militärbesvären. Att olägenheter det oaktadt kvarstå, förnekar jag icke. Mig synes dock, att rust- och rotehållare kunde känna sig tillfredsställda med den lindring, som i detta afseende här föreslagits. Den är dock, mine herrar, en ganska afsevärd sådan och af så vidt omfattande beskaffenhet, att jag undrar, om en dylik någonsin förut förekommit i vårt land? Den, som vill, att dessa frågor skola lösas och icke undanskjutas till en oviss framtid, bör därför enligt mitt förmenande rösta ja till den nu föredragna punkten.

Jag skall endast med några få ord beröra något, som motionären vidare yttrat. Han sade sig nemligen vilja yrka afslag å den föreliggande punkten, icke därför att han dermed trodde sig kunna vinna något, ty majoritet för punkten ansåg han vara gifven, utan därför, att han icke ville, att det skulle finnas kvar något indelt kavalleri i landet. Utaf det skälet ville han, att denna punkt skulle afslås här i kammaren, så att man sedermera kunde få till stånd någon sammanjemkning med Första Kammarens redan fattade beslut i frågan. Ja, mine herrar, det der är en sidoväg, som det förvånar mig att denne talare med allvar vill föreslå. I hvarje fall tror jag, att hvar och en i denna kammare, som vill förslaget framgång, icke bör slå in på en dylik sidoväg, äfven om han i någon punkt skulle hysa betänkligheter mot förslaget, utan hellre vid de särskilda punkternas föredragning framställa sina anmärkningar till det beaktande, hvartill de kunna föränleda.

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Thermænius: Jag ber om ursäkt, att jag så tidigt tager till orda i en så stor fråga som den föreliggande. Jag skulle icke gjort det, derest icke en tilfälligt opasslighet gör det ovisst, om jag kan få vara med om frågans slutbehandling, emedan jag kanske redan i eftermiddag torde blifva nödsakad att hålla mig hemma i stillhet.

Den näst föregående talaren yttrade, att, om man icke nu bifölle det kongl. förslaget, vore detta detsamma som att undanskjuta arméfrågans lösning till en oviss framtid. Den erfarenhet, vi i detta fall hafva från de föregående åren, vittnar dock icke derom; tvärtom. Tiden för denna frågas afgörande hafva vi, såsom äfven chefen för landförsvarsdepartementet yttrat i statsrådsprotokollet, närmat oss allt mer och mer, i det att frågan alltjemt gått framåt. Det har, förklarar han, varit en nödvändig skoltid, den behöft genomgå. Han säger särskildt om det förslag, som förelåg vid senaste lagtima riksdag, att det var mycket bristfälligt. Det var således en ren fördel, att det den gången föll, så att nu ett annat kunnat framläggas, som är mycket bättre än det då förkastade förslaget. Det der talet om en oviss framtid kan jag således icke finna vara af någon så stor

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

betydelse, att man för den skull nu skulle antaga det föreliggande förslaget. Herr krigsministern slutade sitt anförande dermed, att, om vi nu antog detta förslag, skulle vi vara välkomna hem, och efterverlden skulle derjemte välsigna vårt beslut i denna fråga. — Jag är icke alldeles viss på att hans profetia i denna del är sann; ty hvad vi nu hafva en allvarlig kännedom om genom tidningarna — för så vidt vi få sätta någon lit till deras berättelser i ämnet — vittnar icke om, att det för Kongl. Maj:ts förslag finnes en sådan stämning i landet; åtminstone genomgår den icke de djupa leden.

I trontalet yttrades, att då frågan vid värriksdagen föll genom några få rösters öfvervigt, skulle det kunnat vara en fingervisning om att låta den tills vidare hvila. Om det nu skulle blifva så, att den ginge igenom med några få rösters majoritet inom denna kammare, kan man göra den frågan: Vore det helsosamt att på en obetydlig majoritet tvinga fram ett förslag af så omfattande natur som det föreliggande?

När vid 1887 års riksdag en annan stor fråga första gången afgjordes, skedde detta ju äfven med endast några få rösters majoritet. Det var då visserligen en från båda kamrarna hopsummerad majoritet, men i alla händelser ansågs det då vara nödvändigt att höra det svenska folkets mening angående frågan, innan beslutet fastslogs af Riksdagen. Jag anser, att man nu borde handla på samma sätt, att, då denna fråga kommit fram, jag hade så när sagt som en öfverrumpling — för att icke säga såsom en kupp — man borde låta svenska folket, d. v. s. Andra Kammarens valmän, få säga sitt ord i saken. Jag är alldeles förvissad derom, att här sitter mängen, som, om nya val hade föregått denna fråga, så att den utgjort valprogrammet — här sitter mängen, säger jag, som i så fall nu icke skulle få vara med och rösta för densamma.

Sedan kommer dertill den ekonomiska sidan af saken. — Det är visserligen sant, att det för närvarande åtminstone icke synes vara några öofvervinnerliga summor, som fordras för förslagens genomförande, men deras tendens att stiga med tiden behöfver jag väl knappast att erinra om, ty denna känna vi alla. Det har sagts i dag och vid andra tillfällen, att man må se sig före, medan tid är, så att man icke en vacker dag står der med ett förloradt *politiskt* oberoende. Ja, men det kan också verkligen vara skäl i att tänka på, att man icke handlar så, att man förlorar sitt *ekonomiska* oberoende. När vi se på hvad industriidkare och andra omtänksamma män säga om och föreslagit för att drifva upp den ekonomiska ställningen och företagsamheten inom landet — jag har ett förslag här framför mig angående inrättandet af en permanent industriutställning i Stockholm, hvilken de ledande männen inom landet på detta område ansett nödigt att i denna afsigt inrätta — när vi se detta och mycket annat som tyder på en tillbakagång i ekonomiskt afseende, så kan man förstå, att det icke finnes stora utsigter att med något större hopp om framgång, så att vederbörande kunna blifva belättna dermed, besluta påläggandet af nya skattebördor, om hvilkas storlek man väl ännu

icke är viss, men som under alla omständigheter blifva större, ju längre det lider fram i tiden.

Vi hafva för öfrigt för detta förslags antagande blifvit påverkade både på vers och prosa, både med tontryck och med färgtryck, för att riktigt blifva försatta i en sådan stämning, att vi utan vidare skulle falla undan för detsamma. Det må nu så vara, att det kan hafva sitt berättigande att handla på detta sätt, men det vore likväl bäst att söka först påverka folket så länge, till dess den allmänna meningen inom landet blefve fullt mogen för ett sådant steg som det, som nu är ifrågasatt att taga. Jag är för min del förvissad derom, att, om man finge tid på sig, innan beslutet fattades, och derunder några personer med den kapacitet, den förmåga, som herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet i detta hänseende besitter, beredde svenska folket tillfälle höra hvad han här yttrat om fördelarne af det förslag, som nu är fråga om att antaga, skulle opinionen lätt vinnas för detsamma. I alla händelser är det alltid bäst ställa så till, att man kan regera *med folket* och icke endast med Första Kammaren.

Det är *på dessa grunder*, jag nu yrkar afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan i den föredragna frågan.

Herr Höjer: Jag har under de sista veckorna — så långt det varit förenligt med mitt välbefinnande — varit sysselsatt med studiet af den konservativa och försvarsvänliga pressen, och har derunder varit i tillfälle att göra tvenne iakttagelser. Den ena är den, att ordet *försvarsvän* år 1892 tages i en helt annan och väsentligen inskränktere betydelse än för — låt oss säga — 15 å 20 år sedan. Den tiden kunde man, mine herrar, vara försvarsvän på väsentligt olika sätt. Ja, man kunde anses vara försvarsvän och fortfarande förtjent af medborgerligt förtroende, till och med om man inlät sig i en mycket skarp opposition mot Kongl. Maj:ts förslag. Nu deremot, år 1892, är situationen i väsentlig grad förändrad. I år är endast den försvarsvän, som utan att resonera och utan att opponera tager till godo och besvärjer — jag vill icke säga *detta* nu föreliggande kongl. förslag — utan *hvarje* förslag — 2 å 3 om året — som kan komma att underställas Riksdagens bedömande. Det fordras, synes det mig, under sådana förhållanden för att vara en lojal undersåte, en öfvertygelsens böjlighet, öfver hvilken icke precis alla menniskor kunna disponera.

Den andra iakttagelsen, jag gjort, är att i en del af den konservativa pressen — jag säger, herr talman, med afsigt en *del* af den konservativa pressen — humaniteten i den offentliga diskussionen fått lemna rum för råheten. Vi, som äro eller anses vara motståndare mot Kongl. Maj:ts förslag — detta förslag om hvilket man ingenting vetat, förrän de allra sista veckorna — vi hafva kallats och kallas i denna press icke blott försvarsvänligheter — det vore för litet — men hycklare, missfoster och landsförrädare; och alla dessa uttryck hafva icke en gång, utan många gånger slungats oss i ansigtet. Vi bombarderas med tryckalster af alla slag; den ena dagen är det en skandaltidning från Vexjö, — den andra dagen är det en smutsig paskill från rikets andra stad. I så väl den ena som den andra skymfas en del

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

af det svenska folkets representanter i Riksdagens Andra Kammare och anklagas till och med för att sälja sin öfvertygelse i afsigt att skada sitt fädernesland. Man har från det hållet slutat upp att argumentera med skäl, för att i stället öfvergå till det vida beqvämare sättet att argumentera med infamier. Jag bekänner, att för mig är det obegripeligt, att den stora fosterländska frågan kan vara betjenad med ett sådant sätt att diskutera. Jag trodde verkligen icke, att det föreliggande kongl. förslaget var så underhaltigt, att man för att bereda detsamma framgång behöfde använda dylika ovärdiga medel.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet den 14 oktober detta år har statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet yttrat, att generalstabens förslag — och det är nu herr krigsministerns eget — "skapar en helgjuten och i alla sina detaljer fullt genomförd härordning". Jag kan både förstå och vill äfven sympatisera med en faderskänsla, som älskar och beundrar sin afkomma, men jag kan icke värja mig från den tanken, att faderskärleken här tillåtit sig ett väl öfverdrifvet uttryck. Jag skall mycket gerna gå in på det påståendet, att Kongl. Maj:ts förslag, som nu föreligger, högst väsentligt aflägsnar sig från den bekanta "desorganisatoriska röra", som år 1891 slogs i hjel. Jag skall äfven erkänna alla de organisatoriska förtjenster hos förslaget, som statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet i sitt utmärkta anförande i dag här i kammaren antydde; men derifrån och till helgjutenhetens egenskap är dock ett stort steg. Till sin grundkarakter är — för så vidt jag icke sett origtigt — det kongl. förslaget slägt och mycket nära slägt med sina anförwandter, som vi aflifvat vid föregående riksdagar. Det är samma "système mixte" samma hopgyttring af indelt stam, blandad stam och beväring. Det är samma system, om hvilket man icke en utan hundra gånger sagt, att det nätt opp saknar den enkelhet och öfverskådlighet, som man väntar af en fullt genomförd militärorganisation, och som i stället utmärker sig för en alldeles horribel dyrköptheit, en dyrköptheit så stor, att kostnaden för öfningsdagarne i Sverige går till 3 à 4 gånger den summa som kräfves i alla utländska arméer.

Denna brist på helgjutenhet, som jag anser förefinnas i Kongl. Maj:ts förslag, kan man äfven urskilja i en mängd af förslagets detaljer. Så t. ex. finnas — och det har redan förut i dag blifvit påpekadt — i de norrländska såväl kavalleri- som infanteriregementena 2 olika system, indelt och värfvad stam vid samma regemente. Så erbjuda de olika regementena och corpserna i afseende på styrka och sammansättning en vexling af, om jag ej erhållit origtiga uppgifter, 10 olika sätt mot de 23, som nu enligt generalstabens uppgift förefinnas. Vidare är, enligt Kongl. Maj:ts förslag ingeniör- och trängtruppernas freds- och krigsindelning, efter generalstabens betänkande att döma, fortfarande olika, och slutligen saknar samma källa det taktiska led i en fullt genomförd härordning som heter brigaden. Det är en brist så mycket betänkligare, som regementena väl icke kunna arbeta tillsammans i ett dylikt krigsförband utan föregående öfning. Jag erkänner, att det visserligen icke undgått min uppmärksamhet att anledningen till, att detta taktiska led icke blifvit upptaget i förslaget,

är en rent ekonomisk. Men det är icke denna brist på helgjutenhet, som för mig är det afgörande, när jag skall bestämma mitt votum. Ty den svåraste anmärkningen mot det kongl. förslaget är precis densamma som man framställt mot dess föregångare. Det är fortfarande icke något fullständigt *försvarsförslag*, som föreligger, utan endast ett *härordningsförslag* och icke något annat. Kongl. Maj:ts förslag lem- nar nemligen å sido tvenne viktiga faktorer i försvaret, befästnings- väsendet och kustförsvaret. Det erfordrar vidare för sitt realiserande så enorma summor, att det för mig är omöjligt att utfundera ett sätt, huru vi, om detta förslag antages, sedermera skola kunna tillgodose de ofvannämnda lika viktiga faktorerna i vårt försvar. Men är det nu så, att hären skall sluka allt, så att det icke blir något kvar för be- fästningsväsendet och kustförsvaret — Stockholms stad ligger ju fort- farande lika öppen som hittills —, då vågar jag, trots herr stats- rådet och chefens för landtförsvarsdepartementet försäkran, säga, att försvaret icke är betryggadt.

Vidare är det ännu ett skäl, som gör, att jag icke kan afgifva min röst för förslaget. Man har sagt för att lugna oss, att om vi antaga detta förslag, är försvarsfrågan löst och afskrifven från den politiska dagordningen. Det synes mig likväl, att man skall vara bra naiv för att tro den saken. Försvarsfrågan är alldeles icke löst och kan icke anses löst, förrän vi fått ren värnpligt, och tills detta sker, kommer äfven försvarsfrågan att stå på dagordningen. Försvarsfrågan är icke löst så länge vi riksdag efter riksdag skola laborera med de ekonomiska spörsmål — det ena värre än det andra — som blifva en oundviklig följd af ett antagande af Kongl. Maj:ts förslag. Det kongl. förslaget löser så mycket mindre försvarsfrågan som det — så vidt jag finner — ohjelpigt fastslår indelningsverket, och det särskildt genom antagandet af den 10- eller 5-årsvärdering, hvarom nu är fråga.

Men till de militäriska skäl, som äro bestämmande för mitt yr- kande om afslag, komma derjemte ekonomiska af ännu mera afgörande art. Af herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet, jemfördt med särskilda utskottets för- slag, se vi, att för organisationens genomförande, med åtföljande lin- dring i rust- och rotehållsbesvären samt grundskatternas afskrifning, fordras 10,600,000 kronor om året. Till detta kommer, hvad som icke direkt säges, utan som man får söka efter på olika sidor dels i statsrådsprotokollet, dels i generalstabens förslag. Det är kostnaderna för ammunition, för artillerimateriel, för fortifikationsmateriel och för kasernerna, om hvilka herr krigsministern talat. Slår jag i hop alla dessa summor och beräknar, att utgifterna skola bestridas under lop- pet af 5 år, får jag en ytterligare årlig utgiftssumma af 1,040,000 kronor. Men icke nog dermed; från officielt militäriskt håll har ut- talats en fordran, som jag tror att representationen icke *kan* under- låta att uppfylla, nemligen fordran på att den svenska hären skall förses med repetergevär. Enligt en beräkning uppgjord 1889 skulle dessa gevär kosta 56 kronor; och om vi antaga, att det behöfves 150,000 sådana gevär, få vi en summa af cirka 10 millioner kronor. Fördela vi dessa på 10 år, så hafva vi ytterligare en million kronor

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

om året. På det sättet får jag i hop de omkostnader, som vi få lof att underkasta oss, till icke mindre än bortåt 13 millioner kronor, och då äro ändå icke medtagna i beräkningen de misskalkyler, som kunna förefinnas så väl i Kongl. Maj:ts som i generalstabens förslag. Det är under sådana förhållanden för mig obegripligt, huru svenska Riksdagen under den närmaste tiden — i fall Kongl. Maj:ts förslag antages — skall kunna lösa det ekonomiska spörsmålet, men kanske jag derom kan få upplysning från det högst celebra borgmästarepartiet inom Riksdagens Andra Kammare.

Herr talman! Jag är lika fullt som någon annan öfvertygad om, att här i kammaren i detta nu lågar den mest glödande och varma patriotism. Men jag kan dock icke värja mig från den tanken, att, då man plockar bort litet af de stora fraserna och de starka uttrycken af militärisk förtjusning, träda fram i dagen tvenne frågor: en skatte-regleringsfråga och en politisk magtfråga. Dessa båda frågor äro enligt min tanke ledmotiven i den storartade försvarssymfonien vid 1892 års urtima riksdag. Med afseende på skattregleringsfrågan, så torde det vara väl bekant, att jag är böjd för att med min röst bidra till lösningen af densamma, men endast under förutsättningen att vi få ett *betryggande* försvar, och under det vilkoret, att den skatte-jemkning, som skulle blifva en följd af skatteregleringen, sker efter den strängaste rättvisa. Hvad åter angår den politiska magtfrågan, kan densamma formuleras sålunda: skall det nya systemet med dess politiska och ekonomiska kouseqvenser fortfarande bestå i Sverige? För *det* ändamålet, herr talman, anser jag mig icke kunna disponera mina ja-röster. Jag yrkar afslag.

Herr *Nydahl* förklarade sig instämma med herr Höjer.

Herr *Svanberg*: När jag vid riksdagen 1891 röstade mot det då framlagda härordningsförslaget, gjorde jag det hufvudsakligast emedan jag såsom vän af allmänna värnpligten hoppades, att om förslaget fölle, regeringen skulle till nästa riksdag framlägga generalskomiténs förslag. Så skedde icke, utan regeringen framkom med ett med det förra temligen lika förslag, och då jag nu förstod, att ett på den rena värnpligtens system grundadt försvarsförslag icke på lång tid hade utsigt att vinna representationens godkännande, beslutade jag mig för att rösta för regeringens förslag med de deri af statsutskottet vidtagna förändringar. Förslagets öde känna vi. Det nya förslag, som svenska Riksdagen nu åter går att pröfva, erkännes från sakkunnigt håll allmänt såsom mera helgjutet och fullständigt än det sista, och har dessutom åtföljts af ett vida mera tilltalande finansförslag än det förra, mot hvilket förslag åtskilligt kunde vara att anmärka, och det finnes då icke något giltigt skäl hvartför jag icke äfven nu skulle rösta för regeringens förslag. Huruvida samtliga de förändringar, som särskilda utskottet deri vidtagit, kunna sägas vara förbättringar, det lem-nar jag derhän. Jag tvifvar derpå. Men då jag tror, att de som nu allvarligt vilja, att försvarsfrågan en gång skall blifva löst, måste i många punkter uppgifva sina enskilda önsknigar och tycken, samt i

stället, der det behöfves för målets vinnande, göra eftergifter och visa tillmötesgående, samt jag anser, att utskottets förslag är en kompromiss mellan olika meningar hos dem, som syfta åt samma håll, så vill jag för min del biträda denna kompromiss och sålunda rösta för utskottets förslag, men också *endast* för utskottets utan några betydande förryckningar. Jag vågar föreställa mig, att denna min åsigt äfven delas af mina meningsfränder. Mine herrar, det kan snart vara tid, att en så vigtig fråga som den om landets vara eller icke vara nu ändtligen vinner sin lösning. Denna fråga har i snart trettio års tid stått på dagordningen, och Sveriges representation har under dessa 3 sista decennier slagat så många härordningsförslag, att det kan vara nog, för att icke fosterlandskänslan och känslan af skyldigheten att försvara sitt fosterland skola betänkligt släppas och svenska nationen ådraga sig ett allt för drygt ansvar att ej, då det gäller, vara färdig med sitt försvar. För att snart, för att i den närmaste framtiden vinna ett betryggande sådant, ser jag den enda utvägen vara den, att vi, verkliga försvarsvänner, nu förena oss, åtminstone i allt väsentligt, om utskottets förslag. Jag röstar som jag sagt odeladt för detsamma, och jag kommer icke att lyssna till någon förespegling om att vi, i fall vi vänta, snart skola kunna få ett förslag, med hvilket vi alla kunna blifva belättna. Det är helt simpelt praktiskt omöjligt att i försvarsfrågan, liksom i hvarje annan fråga, kunna åstadkomma ett idealförslag, som tillfredsställer alla. Herr talman, jag ber att få yrka bifall till den föredragna punkten.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Herr Wästfelt: Herr talman! Herrar riksdagsmän af Andra Kammaren!

Det är med sant fosterländskt intresse, som jag begärt ordet för att få yttra mig och uttala mitt yrkande uti denna för vårt fosterlands välgång så betydelsefulla frågas lösning.

Det förefaller mig helt naturligt, att vi alla böra stå lika varma och lika eftertänksamma uti denna vårt fosterlands lifsfråga. Det har dock låtit höra sig och uttalats olika meningar dels inom, dels utom Riksdagen, hvilka jag begär att till en del få upptaga för bedömande. En del hålla före det af regeringen framlagda förslagens olämplighet uti militäriskt afseende. Andra säga, att riket icke eger förmåga bära dermed förenade kostnader. Åter andra betvifla, huruvida vårt land till följd af sin obetydlighet skulle kunna, om än med ökade försvarskrafter, emotstå ett sådant anfall från större fiendtlig armé, som vi kunna blifva utsatta för. — Af åter andra har man hört uttalas, att den förlängda vapenöfningen skulle komma att medföra en menlig tidsförlust, som derigenom skulle drabba jordbruket, näringarna och ynglingarne sjelfve.

Hvad nu det framlagda arméförslagets lämplighet beträffar, så är det utarbetadt under chefens för landförsvarsdepartementet ledning, af svenska arméns framstående generalstab, som icke allenast torde ega fullt ut lika varm fosterlandskärlek och omsorg för rikets ekonomiska framtid och bestånd som vi, utan derjemte är i besittning af

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

en hög militärbildning, hvaråt de flesta af oss ej kunna glädja sig. Förslaget bör därför vara förtjent af Riksdagens förtroende.

Då man ej kan till följd af ekonomiska och andra skäl taga steget fullt ut till en enbar värnpligtsarmé, så torde närvarande tids politiska ställning inom de europeiska länderna ej tillåta något uppskof med ordnandet af rikets försvarskrafter efter våra förhållanden, utan mana oss till anslutning till det arméförslag, som af regeringen är godkändt och nu framlagdt till Riksdagens afgörande.

Hvad åter beträffar landets förmåga att kunna bära den kostnad, som blefve förenad med det af regeringen framlagda arméförslagets genomförande, så, med hänseende till frågans genomgripande betydelse för fosterlandets sjelfständighet och med fästadt afseende vid det raska framåtskridandet med rikets ekonomiska utveckling och förkofran, som nu eger rum, snart sagdt uti alla riktningar, torde den tillökning uti utgifter, som af förslaget genomförande blefve en följd, ej behöfva menligt inverka på landets skattebörd, helst man vet, det man med en sådan försvarsåtgärd kan mera betryggande arbeta, hvar och en inom sitt verkingsområde, för fosterlandets sjelfständighet, för hvarje individs existens, tanke- och kraftutveckling. I öfrigt, då man betänker de stora uppoffringar för välfärd, som är rådande inom alla samhällsklasser, så kan man ej med något slags sken af sanning påstå, det man ej kan och bör offra för fosterlandets försvar de utgifter, som blefvo en följd af det utaf regeringen nu framlagda arméförslaget. Hvad finansplanen beträffar, så bör den emottagas med stort erkännande, då den till sina principer är uppgjord efter befolkningens förmåga att bära ifrågasatta skattebördor.

Hvad åter betänkligheten af vårt lands litenhet beträffar, jemförd med de större rikenas, hvilkas betydighet skulle göra alla våra ansträngningar obehöfliga, så beder jag att få fasta eder uppmärksamhet på en jemförelse med den enskilde mannens lefnadsförhållanden.

Om en ung, betänksam man vill bereda sig en oberoende sjelfständighet och ett hem och för sådant ändamål köper sig en jordafsöndring, så, det första arbete han utför på det förvärfvade jordområdet blifver, att han omgärdar detsamma med en lämplig och kraftig hägnad, på det att grannarnes djur ej skola intränga och nedtrampa hans arbeten; derefter börjar han dels med jordarbete, dels med husbyggnad, lika kraftigt och lika omtänksamt.

Detta väcker stort uppseende bland hans grannar, och det allmänna omdömet blifver, att den lilla jordvidden besittes af en kraftig och dugande man, som bör vara fredad uti sitt arbete och derjemte understödjas — han tillvinner sig allmän aktning och stort förtroende. Bredvid denne man sitter en annan innehafvare med sitt jordområde, men denne är slapp och overksam, anser sig ej hafva råd att hägna omkring sig, tror derjemte uti sin sjelfviskhet, att ingen vågar störa honom. Men ingen vill hjälpa honom, ty han vill ej hjälpa sig sjelf. — Ja, det är alldeles så med de olika staterna. — Se på Schweiz, på Danmark, båda små stater; hvilken slutenhet och uppoffring är ej rådande hos dem, då det gäller deras försvarskrafter! De tänka först och sist på bevarandet af sitt fosterlands sjelfständighet, och för genom-

förandet af denna tanke känna de ej någon uppoffring för stor; derför åtnjuta dessa riken allmänt erkännande och böra anses kraftiga att bevara sin frihet och sin sjelfständighet; och icke förunderligt detta, ty den stat anfaller icke så fort, som ordnar sitt försvar efter sina förhållanden kraftigt och beslutsamt.

Hvad åter beträffar den tidsförlust, som skulle drabba jordbruket, näringarna och ynglingarne sjelfva, derest vapenöfningarna utsträcktes till nu föreslagna tid eller 90 dagar, så kan denna undervisningstid ej bedömas såsom en förlorad tid, med fästadt afseende vid dess stora och betydelsefulla ändamål och helst detta för ynglingen, som genom den ökade undervisningstiden gör sig kunnig i militäriskt afseende för att kunna motsvara det kraf, som fosterlandet i farans stund ställer på honom, hvarjemte han får emottaga en disciplinär uppfostran, som blifver gagnelig för hans framtid, så inom som utom hemmet. Ja, mången gång i högre grad än hvad som kan inhemtas uti folkhögskolan.

Här har vid riksdagen väckts ett särskildt arméförslag, af herr O. Jonsson m. fl., hvilket förslag jag för min del på det kraftigaste afstyrker, då det, enligt min och mången fackmans åsigt, synes blifva omöjligt att på ett tillfredsställande sätt genomföra, då man ej kan garantera den påräknade nummerstyrkan, hvilket mången gång visats vid de få värfvade regementen, som nu finnas inom armén, hvarjemte det skulle blifva, derest fixerad värfningskostnad bestämdes af staten, allt för dyrbart för kommunerna att betala skilnaden uti hvad anskaffandet af värfningssoldat skulle medföra och mången gång omöjlig att kunna anskaffa, om ock med de största erbjudanden. Man må betänka sig väl, innan mau sluter sig till ett så utförbart arméförslag. Mätte vi behandla dagens viktigaste fråga för vårt fosterland fritt från alla andra på saken ej inverkan frågor, ty det heter: "sak för sak, person för person". Ängern kan ej hela en oförnuftig försumlighet.

Må vi derjemte väl betänka huru länge regeringen arbetat med ordnandet af rikets försvarskrafter och huru Riksdagen år för år ständigt afslagit de rättmätiga anspråk, som regeringen ställt på folkrepresentationen i detta afseende, och det utan att Riksdagen framlagt något motförslag, som kunnat antagas; och huru kan det vara möjligt att uti hastighet kunna så bedöma ett arméförslag i militäriskt afseende, som det kan bedömas och utarbetas af svenska arméns skickligaste militärer. — Nej, åt denna så betydelsefulla frågas lösning, för vårt så högt älskade och ärorika fosterland fordras en slutenhet och innerlig fosterlandskärlek "från söder till norr och från norr till söder".

Vi må äfven betänka svårigheten uti ett land med omkring 150 miles utsträckning att kunna så ordna alla bördor, att de jemnt trycka på stad och land och på alla våra olika förhållanden samt kunna gillas af de olika intressena. "Den vises sten är ännu icke funnen", den starkare måste understödja den svagare, ty det är ett gemensamt fosterland, som vi skola värna, och vi skola derfor gemensamt draga bördan så långt hvars och ens krafter räcka till.

Att olika uppfattning uti denna stora frågas lösning och deraf uppkommande anmärkning kunna ske, är ju så naturligt, men prövas

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

halten utaf dem, så böra de ej kunna eller få motverka det nu så omsorgsfullt utarbetade arméförslaget, hvilket förslag torde vara det enda, som nu bör och kan genomföras.

Hvad nu folket säger, som så mycket ordats om, så har jag uti min hand åsigt, uttalade fritt och otvunget, af några föreningar, som ej låtit strömningarna inverka på sitt klara förstånd. De säga, de erkänna och begära det af regeringen framlagda förslagens genomförande. En mängd af herrar riksdagsmän tror jag mig veta har fått dylika skrivelser, de allra flesta bära vittne om sann och stark fosterlandskärlek.

Jag är fullt öfvertygad derom, att den allra största delen af svenska folket skulle uttala samma åsigt, derest de lugnt, själfständigt och utan någon bearbetning blefve uti tillfälle att få yttra sig, ty det gäller ju deras hem, deras frihet och deras själfständighet.

Innan jag lemnar ordet, kan jag ej nog betona hvilket försvarslöst tillstånd hela Norrland befinner sig uti. Må vi betänka detta, dess läge och huru nödigt det är att få denna landsdel fortast uti försvarstillstånd. Den, som genomvandrat detta framtidsland och gjort sig förtrogen med dess resurser, som dock ännu ligga till största delen och slumra, han kan ej annat än se, att här finnes stor ekonomisk framtid för fosterlandets välgång.

Med fästadt afseende vid hvad jag uti denna fosterländska fråga anfört har jag klargjort min ställning och anser, att framför någon annan frågas lösning bör försvarsfrågan *nu* genomföras, på det att Sveriges folk må kunna, skyddadt af sina egna söner, med lugn och fosterländskt arbete gå framtiden till mötes.

Herr Talman! Jag anhåller att till protokollet få antecknad, det jag kommer att rösta för det af regeringen nu framlagda arméförslaget med de modifikation, som af utskottet äro gjorda.

Herr Vahlin: Herr talman, mine herrar!

Jag skall icke besvära kammaren med att inlåta mig på någon kritik af det föreliggande härordningsförslaget hvarken från militärisk eller finansiell synpunkt — det är icke dess fel eller förtjenster i dessa hänseenden, som äro bestämmande för mitt votum.

Jag skall endast, vidkommande dessa synpunkter, tillåta mig att erinra, att de verkliga svårigheterna i finansiell hänseende icke inskränka sig till uppgiften att nu, mer eller mindre fyndigt, påvisa nya skattekällor för den ökade försvarsbördan, utan att dessa svårigheter först på allvar komma att göra sig kända, då fråga blir att jemte dessa bördor äfven nöjaktigt fylla de ständigt växande kraf, som för fullföljande af andra och högre kulturuppgifter måste ställas på vårt folks offervillighet, för så vidt det äfven vidkommande dessa vill fortfarande häfda den ställning det nu intar. Kanske det är då först vi skola upptäcka, att vi blifvit ett fattigt folk, om vi än i dag glömt, att vi redan äro det.

Hvad den militära synpunkten vidkommer, anser jag — som i mångt och mycket känner mig tilltalad af herr Adelskölds förslag — att ett rent värnpligtssystem varit för oss både bättre och billigare,

men jag tror likväl, att vårt folk skulle, visserligen icke utan bekymmer, men dock utan att knota, åtagit sig bördorna för det nu framlagda, om det vågat förlita sig på, att de i framtiden komme att rättvist fördelas, och om i främsta rummet en förutsättning varit fylld, som nu lemuats helt och hållet obeaktad, den nemligen, som skulle medfört, att vårt folk tagit dessa bördor på sig med god vilja.

Men denna goda vilja saknas nu alldeles hos det vida öfvervägande flertalet af vårt folk, och det kan icke gerna vara annorlunda; ty på samma gång antagandet af detta förslag skulle medföra ökade bördor och förpligtelser för detta flertal, skall det än längre undanskjuta utsigterna för samma flertal att vinna fram till en bättre och värdigare ställning i samhället än den af blott skattskyldiga under andra. Det måste så gå, ty har man en gång kommit in i en circulus vitiosus, så kommer man ej lätt derur, och ju mer orätt man gör, desto mer orätt måste man göra.

Hade den reform, som nu skall genomföras i förpligtelser, föregåtts af en än mer nödvändig och tidsenlig i rättigheter, hade åtminstone samtidigt något steg tagits mot det stora framtidsmålet att göra oss till ett enigt, ett helt folk, som lagen icke längre skiljer i rättsegande och rättslösa i fråga om fosterlandets angelägenheter, då hade detta förslag kunnat omfattas med välvilja äfven af de stora samhällslager, af hvilka det nu skall emottagas endast som en ny åtgärd af förtryck, en ny yttring af öfvermod.

Det är därför jag befarar, att den grund, på hvilken fåtalets representation — och det med ringa röstöfvervigt — tror sig nu kunna och böra bygga vårt folks frihet och sjelfständighet, icke är en säker, en god grund. Den hvilat ytterst på en bitter orättvisa och, redan förut ett söndradt folk, skall den alltmer skilja oss i tvedrägt; och ett fattigt, ett skattetyngt, ett oenigt folk, ett ringa folk, men hvars flertal ändock saknar medborgerliga rättigheter, är icke ett starkt folk, och det blir det icke af att öka militärofningarna och än mer minska endrätten.

Man har på senaste tid med så mycken skärpa, och ej sällsynt äfven med afsigtlig öfverdrift, framhållit vår militära svaghet som den enda faran för vår sjelfständighet. Kanske dock vår egen, icke mindre än andra folks, politiska erfarenhet påvisar, att det oftast varit en helt annan orsak, som dragit olycka och vanära öfver folken — det är deras regenters oförstånd, svaghet eller ärelystnad. Och mot denna fara, hvilken vi ända in i senaste tid med så nätt nöd — och icke med ära — undgått, har man icke ansett nödigt att vidtaga några skyddsåtgärder, trots denna fara skall ökas med hvarje stärkande — vore det än mer skenbart än verkligt — af våra stridskrafter. Det svenska folket eger nu, genom sin representation, ingen vilja i fråga om krig eller fred, intet afgörande om mot eller med hvilket folk dess värnpliktiga ungdom skall kallas ut till strid, intet afvärjande inflytande vid de förhandlingar, som kunna indraga oss i farliga stridigheter eller kanske än farligare vänskapsförbund mot främmande magter — det kan kommenderas ut till strid, detta folk, men det har icke förbehållit sig rätt att samlas till rådplägnung före striden.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)

Jag påminner blott härom liksom jag äfven förut påmint om denna den farligaste och oförlätligaste bristen i vårt försvar. Jag vet väl, att kammaren icke skall lyssna till varningar, ty jag tror, att paniken nu nått äfven Riksdagen, och ett folk, skrämmt af verkliga eller inbillade faror, är icke klarsynt som lagstiftare. Det ser nu icke, vill icke ens se, hvarifrån faran verkligen hotar oss, det litar icke längre på sig sjelft, men det tror i stället så blindt på sina framtida konungar, att det förgäter, att representationens uppgift nu vid ordnandet af vårt försvar bort främst och först af allt vara att söka förebygga, så långt möjligt, krigiska förvecklingar för oss; och det har än värre i brådskan glömt att tillförsäkra vårt försvar den bästa, den enda kraft för ett folk att tryggt bygga på i farans och profuingsens tid, det är fosterlandskärleken, för att tro sig kunna ersätta den med — disciplinen.

Vi äro en osäker och ännu åtminstone en oöfvad kontingent i politisk strid, vi städernas frisinnade representanter; vi ha ännu icke lärt att klart och bestämdt fixera något af våra folkvänliga synsmål som vägbrytande — och vi hafva icke heller lyckats förverkliga något enda af dem. Så många af oss äro de fromma önskingarnes män, och här, mer än annars i verlden, gäller, att man gör sig sjelf, sin egen sak och äfven fäderneslandets en dålig tjänst genom att blott välvilligt önska.

Denna välvilja frestar lätt att börja lära en opportunistisk slutkonst, som utan svårighet löser pligt från rätt med hänsyn till en klass' intressen, men i alldeles samma sak binder dem oskiljaktigt samman, med hänsyn till en annan klass — den förra här orepresenterad, den senare den starkast representerade af alla.

Hade man icke så väl känt vår svaghet, utan varit förvissad att vi intill siste man, liksom landtmännen, skolat med fasthet häfda vårt förnämsta synsmål, att vi varit obevekliga och oböjliga, tills man tillmötesgått äfven våra fordringar, då vore vi helt säkert lika långt komna som nu i föreliggande fråga, men på en bättre, en lyckligare väg: på rättvisans och framåtskridandets, icke som nu på orättens och reaktionens.

Då hade äfven vi, städernas representanter, kunnat med godt samvete åtaga oss ökade bördor och förpligtelser för det folk, som vi genom vårt fasta och sjelfständiga uppträdande lyckats förvärfva medborgerliga rättigheter. Det är tyvärr ej så; och jag har blott velat nedlägga min protest — och härmed äfven den vid det stora köpslutet helt och hållet glömda partens — och jag skall nu såsom mitt helt säkert sista ord i denna fråga uttala: att för mig stå rättvisans fordringar *öfver* fosterlandskärlekens; genom hvad för mig är en oförtvudbar orätt, skall jag icke — vore det än priset — köpa något, ej ens hvad jag skattar högst i verlden så för individen som för ett helt folk — det är friheten.

Herr talman! Jag har velat frisäga mig, att jag icke har del eller lott i den ära och lycka, som kammarens sannolika beslut kanske kan medföra för fäderneslandet, och jag har öppet och ärligt velat taga på mig ansvaret för mitt handlingssätt.

I detta yttraude instämde herrar *John Olsson, O. Olsson, J. Johansson, Berg* och *Gustaf Ericsson* alla från Stockholm, *Fjällbäck, Wallis, Wavrinsky, Hahn, Persson* från Arboga, *Nordin* och *Norberg*.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Herr Hedin:* Jag är mycket glad, herr talman, att jag ej blifvit satt i nödvändighet att komma med några strödda anmärkningar omedelbart efter det i sin unika genre helgjutna föredrag, som vi för en stund sedan hört från norrlandsbänken, ty jemförelsen skulle hafva blifvit för mig ofördelaktig och tillintetgörande med afseende å det ändå helt ringa intryck, som jag kan hafva att förvänta af mina ord. —

Jag skall till en början be att få göra en personlig bekännelse. För första gången, så vidt jag vet, sedan jag intog min plats i Andra Kammaren, har det nemligen för mig befunnits svårt, så svårt, att jag knappt kan säga det, att mot en person, med hvilken jag oändligt gerna skulle velat instämma, synas rigta anmärkningar, som gälla det förslag, han kontrasignerat. Jag kan gerna bekänna denna personliga svaghet — det är första gången, sedan jag invalts i denna kammare, som jag har anledning göra en sådan bekännelse — och att jag oändligt mycket hellre skulle hafva talat *för* ett förslag, kontrasigneradt af friherre Rappe.

Den mycket ärade chefen för landtförsvarsdepartementet började sitt anförande med en historisk återblick, i afseende på hvilken jag skall be att få göra ett par erinringar. En sådan har redan blifvit gjord. Den ärade departementschefen yttrade, att det fans ett grundtel i 1883 års förslag derutinnan nemligen, att förslaget hade blott en värfvad stam, för hvilken icke fans någon annan garanti än en penninggaranti. Jag förstår verkligen icke huru den mycket ärade chefen för landtförsvarsdepartementet kunnat säga detta, såvida det icke var en tillfällig missägelse. Ty förhållandet var ju det, att den garantilag, som framlades, stälde kommunerna fördelade på rekryteringsdistrikt såsom en absolut säker garanti för att få rekryteringen verkställd, när den icke kunde ske för blott de medel, som statsverket för sådant ändamål stälde till rekryteringsbefälhafvarnes disposition. Den omständigheten, att uti 1:a § af rekryteringslagen vid frågans behandling uti Andra Kammaren, på yrkande af herr Danielson, gjordes den obetydliga ändringen att ordet "*högst*" sattes in framför siffran 5.500, som angaf den årliga rekrytkontingenten, störtade ju icke garantisäkerheten, sådan man hade den enligt §§ 2—13 i lagen, hvilka §§, såvidt jag minnes rätt, närmare beskreivo huru nämnda garantiskyldighet från kommunernas sida skulle utgöras. Denna lag blef ju af Andra Kammaren antagen med på sin höjd en enda i någon mån nämnvärd ändring, nemligen i afseende å proportionen mellan statens och de rekryteringskyldiga kommunernas bidrag till rekryteringskostnaden. Också den ändringen antogs med anledning af förslag af herr Danielson m. fl. Med dessa ändringar stod garantilagen kvar, och Andra Kammarens fel var det icke, att Första Kammaren slojade såväl garantilagen som allt det öfriga.

Om jag rätt fattat den ärade chefens för landtförsvarsdepartementet anförande, så ville han göra gällande den åsigten, att ut-

* I följd af sjukdom har talaren ej kunnat före tryckningen granska mer än de två första bladen.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

gången af 1875 års förslag innebär vittnesbörd om, att man ännu icke i dag hade utsigt att kunna med hopp om framgång basera ett härordningsförslag på allmän värnpligt. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på de omständigheter, under hvilka detta förslag kom fram. Det framlades nemligen på ett sätt, som om vederbörande dervid velat säga att dermed icke vore någonting allvarligt menadt. Ty om jag lemnar ur sigte det samband, hvori Kongl. Maj:t sagt att härordningsförslaget stod till en ändring i 80 § regeringsformen, så måtte väl hvar och en kunna säga sig, att icke ville Riksdagen och i hvarje fall icke Andra Kammaren binda sig vid antagande af ett sådant förslag, äfven om det hette att förslaget icke komme att tillämpas, förrän frågan om indelningsverkets och grundskatternas upphäfvande blifvit af Riksdagen afgjord. Ty för den försigtighet, som utmärker den Andra Kammaren, låg det nära till hands att antaga, att, om vi en gång antagit härordningsförslaget med förbehåll att detsamma icke skulle träda i kraft, innan vi varit i tillfälle att pröfva afskrifningsförslaget, — att, säger jag, sedan vi sagt *ja* till härordningsförslaget, så skulle vi icke längre hafva samma magt att få afskrifningsförslaget formuleradt så, som vi ville. Om man en enda gång lagt fram ett förslag, grundadt på allmän värnpligt, och dervid begärt den öfningstid, som man då föreslog, — och hvilket förslag, i följd af omständigheter, som icke voro på Riksdagen beroende, var dödsdömdt redau då det kom fram, ett förslag som såg ut som om dermed afsågs att skrämra folk för den allmänna värnpligten, — så må man icke från den utgång, förslaget då fick, draga den slutsatsen, att man icke sedermera skulle kunnat vidare grunda följande förslag på basis af allmän värnpligt.

Den mycket ärade chefen för landtförvarsdepartementet anförde också beträffande 1883 års förslag såsom anmärkning mot detsamma att de äldre klasserna af stamsoldater icke kunde ega samma färdighet som de yngre. Deremot ber jag få erinra, att 1883 års förslags stamsoldater, d. v. s. sådana, som en gång fått en verkligt genomgående ordentlig och sammanhängande militärisk utbildning, skulle, äfven om de under en mängd af år varit befriade från militärisk tienstgöring, ändå vara dugligare för tienstgöring vid en mobilisering än de gamla indelta soldaterna, som icke någonsin gjort någonting annat än repeterat aldrig fullt inlärdas militära färdigheter, aldrig inlärt dem såsom de krävas hos den efter nuvarande förhållanden fullbildade soldaten.

Den ärade statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet har i dag sagt att, med den organisation, som han tillstyrkt Kongl. Maj:t att nu för Riksdagen framlägga, är han viss om att han skall kunna segerrikt värna vårt land och trygga dess oberoende. Har jag origtigt citerat hans yttrande, så anhåller jag att ögonblickligen få ett berigtigande. Och denna hans förklaring har sedermera kontraserats utaf en ärad militär i en annan trakt af kammaren, hvilken har inskränkt sig till det förklarandet, att herr krigsministerns yttrande om den ifrågasatta organisationens duglighet att trygga vårt lands försvar var så afgörande, att han ansåge sig icke behöfva dertill lägga något mera.

Det är, herr talman, ansvarstyngda ord, dessa, mer ansvarstyngda än någon i detta ögonblick torde tänka, nemligen att vi i och med antagande af detta Kongl. Maj:ts förslag skulle trygga vårt lands oberoende. Vi skulle, om vi trygga oss till den ärade talarens uppfattning, vara vissa om att kunna segerrikt värna oss. Det vore farligt, herr talman, om svenska folket skulle taga dessa ord efter deras fulla innehåll, sådana de kommit fram, och därför tillåter jag mig att göra ett försök att något föringa intrycket af desamma. Dermed har jag naturligtvis icke velat antyda, — hvilket aldrig skulle kunnat hända mig gent emot honom, — att icke dessa ord vore ett uttryck af hans uppriktiga öfvertygelse; men likväl vill jag göra något för att föringa verkningarna af dessa ord hos mängden af dem, som hörde honom uttala desamma.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Enligt statsministerns anförande till statsrådsprotokollet den 23 sistlidne september har han uppgifvit, att chefen för landtförvarsdepartementet den 25 nästföregående juni sagt om det ifrågavarande härordningsförslaget d. v. s. om det förslag, hvarom Kongl. Maj:t först den 14 oktober varit i tillfälle att fatta beslut, innebure ett verkligt försvar. Således skulle den ärade chefen för landtförvarsdepartementet hafva enligt herr statsministerns uppgift fält detta yttrande på förhand om ett ännu icke föreliggande förslag. Men detta har han naturligtvis icke gjort. Hvad han i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 25 juni detta år anført, är, för att begagna hans egna ord, några allmänna synpunkter, från hvilka man hade att utgå vid utarbetande af ifrågavarande förslag, och bland dessa synpunkter förekomme äfven den, att det funnes ett minimum af försvarsanordningar, som man icke ostraffadt finge underskrida, derest det skulle vara tal om ett verkligt försvar. Herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet har således icke den 25 sistlidne juni på förhand proklamerat resultatet af de undersökningar, som han sedermera tillstyrkt Kongl. Maj:t att uppdraga åt t. f. chefen för generalstaben att fullfölja. Då kan man ifrågasätta, att kanske har hans excellens herr statsministern, för hvilken det måhända ligger nära till hands att förvxla något litet politiska motiver med militära realiteter, blott anticiperat ett omdöme af herr krigsministern, hvilket denne uttalat, först när det blef honom moraliskt möjligt att uttala ett omdöme om undersökningarnas resultat. Nej, icke ens den 14 sistlidne oktober har den ärade chefen för landtförvarsdepartementet fält det yttrande om det förslag, som han tillstyrker Kongl. Maj:t att för urtima riksdagen framlägga, att detsamma medförde det minimum af försvarsorganisation, hvarmed man nu kan nöja sig, öfverlemnande åt framtiden en visserligen icke nödvändig, men i alla händelser önskvärd utveckling, utan han har endast yttrat, att förslaget innebure en betydlig förbättring af de föregående förslagen. Men han har ingenstädes sagt de ord, som herr statsministern lagt i hans mun. Och om någon har läst detta uttalande i herr krigsministerns yttrande den 14 sistlidne oktober, sådant detsamma återgifvits i de nyss förut citerade orden, så är det icke herr krigsministerns fel, utan den läsandets eget. I sjelfva verket säger herr chefen för landtförvarsdepartementet i sitt

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

anförande den 14 oktober — och det är detta yttrande jag velat anföra för att söka att förmildra eller förringa intrycket af de farliga ord, som jag här har hört uttalas — han säger der icke blott, att det finnes ett annat slutmål, hvartill vi böra komma och hvilket han tydligt angifver vara en arméorganisation, byggd på den allmänna värnpligtens grund, utan han säger också, att detta förslag, som han tillstyrkt Kongl. Maj:t att underställa den urtima Riksdagen, icke innebär något mera än en betydlig förbättring i jemförelse med såväl det nuvarande tillståndet, som äfven med de två föregående förslagen. Men han uttalar, som sagdt, ingenstädes de ord, som hans excellens herr statsministern lagt i hans mun, nemligen att förslaget skulle innebära förslag till ett *verkligt* försvar, hvilket uttryck, om deri skall ligga någon mening, naturligtvis icke kan betyda annat än ett betryggande och för landet tillfredsställande försvar i den mening, som detta ord må af sakkunnige kunna användas.

Det är således icke enligt de skrifna och tryckta uttalandena af herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, som detta uttalande blifvit gjordt. Här är endast fråga om ett provisorium, som Kongl. Maj:t har framlagt, och jag ser för min del icke, hvarför ett sådant provisorium, hvilket är bygd på den gamla granden, såsom vi alla känna och som Kongl. Maj:t låtit sig angeläget vara att i tron-talet betona, mer än de två förut framlagda förslagen, skulle undgå det omdöme, som uttalades af general Leijonhufvud 1891: "jag vill ej gifva på hand, att det nu ifrågasatta tillståndet skall blifva förändradt till permanent till ohjelpig olycka för vårt land." Jag frågar mig nemligen: har icke det nu framlagda förslaget, hvilket från alla håll rekommenderats till antagande såsom utmärkt för sin helgjutenhet, och om hvilket herr krigsministern med instämmande af en annan högre militär i dag har afgifvit den förfärliga försäkran, så ansvarsfull synes den mig vara — att den innebär ett fullt betryggande försvar, har icke detta förslag större utsigter än det af herr Leijonhufvud klandrade att blifva permanent i stället för provisoriskt? Eller huru skulle det gå an för en krigsminister att om några år komma och förklara hela byggnaden förfelad, därför att grunden är oduglig. Och om de stora kostnader, som genomförandet af detta förslag kräfver, de nu synliga stora kostnaderna, öfver 30 millioner, och de blifvande, nu mindre synliga kostnaderna, som skola riksdag efter riksdag ovilkorligen år efter år aftvingas oss till nya lappningar — om alla dessa utgifter skola tagas på den nuvarande beskattningens basis, till hvars reformerande regeringen icke tagit ett enda steg, och mot hvars reformerande, så snart faran för tullar och faran för reaktion är öfverstånden, kommer att ställa sig Första Kammarvetots kinesiska mur, skall man då icke äfven från den synpunkten komma att med användande af general Leijonhufvuds ord säga, att det var en riksolycka att besluta något på en gång odugligt och outhärdligt dyrt i stället för någonting dugligare och billigare? Det är fullkomligt sant, och det skulle icke ett ögonblick falla mig in att fördölja det, att general Leijonhufvud den 21 sistlidne oktober vid föredragningen i Första Kammaren af Kongl. Maj:ts proposition om det nu föreliggan-

de förslaget fälde det omdöme, att det innehåller ganska väsentliga företräden i jemförelse med det nuvarande tillståndet, hvilket det för öfrigt icke kan falla någon förnuftig varelse in att förneka — ity att det fyller luckor i den nuvarande härordningen och utgör ett genomgående organisationsförslag. Om jag får jemföra detta general Leijonhufvuds yttrande för några veckor sedan med hans yttrande i reservationen till statsutskottets utlåtande 1891, der han säger, att om han trots stora betänkligheter då beslutat sig för att rösta för förslaget, så var det i tanke på, att det må tillkomma krigsstyrelsen att bringa enhet och reda i de mångartade nya organisationerna; — om man jemför hans yttrande för några veckor sedan med detta, som innesluter kärnpunkten af anmärkningarne mot 1891 års förslag, så skulle deraf få dragas den slutsatsen, att just den hufvudmärkning, som han då hade att göra, nemligen de mångartade nya organisationerna, vore i någon mån afhulpen i föreliggande förslag, hvilket med andra ord vill säga, att åtminstone de mångartade organisationernas antal i detta förslag vore i någon mån minskad, men så vidt jag kan förstå, förhåller det sig tvärtom, de mångartade organisationernas antal är stället ökad. Är det icke en ny organisation, när man i stället för den i föregående förslag ifrågasatta ökningen af befälskadreerna vid de tre norrlandska corpserna vill af dessa bilda sammansatta indelta och värfvade regementen, hvilket också i regeringens om än icke i utskottets förslag är förhållandet med ett af rytteriregementena, nemligen Jemtlands hästjägare — är icke detta en ny organisation, hvilken kommer till de många organisationer, hvilka utgjort kärnpunkten i friherre Leijonhufvuds klagomål 1891? Ett sådant obetydligt undantag som att man för uppsättande af ett litet antal vakanta nummer vid en af dessa corpser anlitat värfningen eller volontariatet torde icke kunna sägas omintetgöra rigtigheten af denna slutsats, att här föreligger en ny organisationsform i den svenska hären, då den indelta truppen, som vid de tre ifrågavarande corpserna uppgår till 444, 421 och 418 man, genom värfning skall kompletteras, så att hvardera corpsen uppgår till 700 man. Det är icke möjligt att förneka, att detta är en ny organisation. Den kan icke kallas gammal därför att man undantagsvis använt volontariatet såsom medel att sätta upp några stycken lediga nummer. När jag sedan läser i t. f. chefens för generalstaben utlåtande, att antagligheten eller — jag börjar nästan på att tro, att jag borde säga — förträffligheten af en dylik förening mellan värfvadt manskap och indelt trupp kan rekommenderas af åtskilliga historiska exempel, och han bland dessa historiska stöd anför, att sådant förekommit vid det för länge sedan upphäfdta finska indelningsverket, och då jag sedan får höra en högt aktad militär der uppe på berget tala om förträffligheten af att anlita de tvenne olika sätten värfning för den indelta armén och värfning för den värfvade armén, då jag får höra denna dualism upphöjas till princip, då må jag säga, att visserligen vet jag, att epitetet *outrantsaktlig* användes i allmänhet icke om jordiska vägar, men — man får göra ett undantag och säga, att epitetet stundom kan träffa in på herrar generalstabsofficerares tankestråt.

I alla händelser frågar jag, om det är möjligt för någon att för-

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

neka, att det är underligt, att när man haft till hufvudvapen mot föregående förslag anmärkningen, att de voro brokiga, man nu skall kunna komma fram och för helgjutenhet prisa ett sådant förslag som detta. Det är icke godt för vanligt förstånd åtminstone att fatta.

Den mycket ärade chefen för landförsvarsdepartementet har uti sitt anförande till statsrådsprotokollet bland anledningarne till dröjsmålet med försvarsfrågans lösning anført bland annat — om jag mins rätt, lydde hans ord så — "bristande enighet inom den militära världen", och han har i dag uti det anförande, med hvilket han öppnade debatten, äfven erkänt, att om man ännu icke kommit till ett resultat, krigsstyrelsen deri äfven har sin skuld, ett erkännande, ärligt, som man af honom kunnat vänta. Han har talat om bristande enighet inom den militära världen. Ja väl, detta är utan tvifvel riktigt, i synnerhet om man dermed icke uteslutande, ja, icke ens hufvudsakligen afser striden mellan indelningsvänner och icke indelningsvänner, utan äfven kommer ihåg och tillägger, att en del militärer, som ha utdömt indelningsverket och utdömt stamprincipen såsom rent förkastliga, hafva varit så litet vissa i sitt sinne eller åtminstone så litet säkra i sitt omdöme, att de ha omvexlande tillbedt och misshandlat samma afgudabild. Icke alldeles med samma behag, men verkligen med samma mångfald, "som blomstren skifta i det gröna", har den skiftat, herrar militärens "lätta här" af mot hvarandra stridande planer, sjelfmotsägande argumentationer och hvarandra förstörande loford och tadel. Har nu icke plötsligen principen stam och beväring blifvit mycket bra, ja alldeles förträfflig enligt omdömen från åtskilliga håll, der man förut i långa tider knappt har kunnat hitta på ord tillräckligt skarpa för att utdöma denna princip, såsom — hvad jag fortfarande vågar tro, att den är — ett militäriskt nonsens! Hvad man under ett par dencennier eller så bortåt har talat och skrifvit mot principen stam och beväring, räknadt från generalen greve Björnstjernas anförande i denna kammare 1875 och Hugo Raabs skrift 1877 o. s. v. ända till sista tider, skulle sammanlagdt utgöra en icke obetydlig volym och hvad bättre är, enligt min ringa mening, en volym af ett förträffligt innehåll och en ovederlägglig argumentation. Men se nu, se nu, huru "blomstren skifta i det gröna"! Har man icke nyligen i en officiös tidning — jag vill tillägga att den är ett officielt organ för ett parti som söker att med de otroligaste injurier terrorisera mig och alla som i denna fråga stå på samma ståndpunkt som jag — jag menar tidningen "Försvarsvännen" — har man icke i dess nummer för den 21 sistlidne oktober lyckats åstadkomma ett högst märkvärdigt försvar för principen stam och beväring, nemligen en 90 dagars beväring såsom en för våra förhållanden tillfredsställande och tillräcklig organisation? Det heter nemligen i det citerade numret: "Vi begära blott att våra beväringssynglingar skola öfvas så mycket att de kunna anses såsom fullbildade reservister, duglige att insticka i stammens led vid mobilisering."

Jag har icke, herr talman, förfalskat utan ordagrant återgifvit "Försvarsvännens" ord: "insticka i stammens led". Man vill således låta förstå, att det är stammen, som utgör den mobiliserade härens huf-

vudstyrka, endast i någon ringa mån uppblandad med otillräckligt öfvad beväring, som nu till på köpet upphöjes till namn, heder och värdighet af fullbildade reservvister. En försvarspolemik af sådant slag från det hållet dömer sig sjelf.

En annan generalstabsofficer har i en annan nyligen utgifven skrift yttrat, att om i den framryckande skyttelinien komma 2 beväringar på en stamsoldat, beväringen nog skall följa med. Han omtalar försigtigtvis icke, hur skyttelinien kommer att se ut längre fram under framryckandet, och säger icke heller något om dess utseende under reträtten. Han vill således låta förstå, att proportionen mellan stam och beväring skulle enligt detta förslag blifva såsom 1 till 2, och han försäkrar oss också, att man kan använda beväringsmanskapet till patrulltjänst, nemligen under förutsättning, att hvarje beväring får med sig en stamsoldat, som skall taga vara på honom. Slutligen heter det i denna utsökta förklaring, till hvilken jag förgäfvets sökt leta upp något motstycke i hela militärlitteraturen, att 90 dagars beväringsofning får ett mycket högre värde hos oss än den skulle hafva i andra länder och andra arméer af mera europeisk stil. Och hvarför? Jo, därför att våra 90 dagars beväringar icke äro ämnade att sättas in i en stam sådan som de öfriga europeiska arméerna förete, icke i en flerårigt öfvad stam, utan i en stam, hvars öfningstid icke så mycket skiljer sig från beväringens egen. Således skulle 90 dagars öfning för vår beväring vara tillräcklig därför att stammen hos oss är mindre öfvad än hela härens styrka i de stora europeiska arméerna. Om någonting kan kallas metod i galenskapen, så är det väl detta. Man summerar två minus och får ett plus, förmodligen efter den gamla grammatikaliska satsen att två negativt jäka. Har man icke i långliga tider predikat för oss och sökt inskräpa i oss beträffande denna famösa princip: stam och beväring, att om beväringsofningen — vi skola nu aldrig spilla ett ord på 90 dagars öfning vid kavalleriet — om beväringsofningen icke är väl öfvad i vapnets bruk och särskildt icke har färdighet i fältskjutning, hvilket är något helt annat än den målskjutning, öfver hvilken vi gått och skruttit här i landet, och om han icke har stamsoldatens genom långvarig öfning vunna erfarenhet, ej heller hans just af denna färdighet understödda kallblodighet, herravälde öfver sig sjelf och till säker vana öfvergångna disciplin, så är det orimligt att tala om att dessa brister skola ersättas deraf att dessa färdigheter och egenskaper finnas hos ett litet antal män i de led, som redan vid början af striden upplösas i glesa skyttelinier. Detta har man predikat för mig i 20 års tid, och för min del får jag säga, att den saken står för mig såsom ett axiom, som kan bedömas äfven utan militärisk bildning. Det ligger i militärernas egen bevisföring, att, om i systemet stam och beväring skulle ligga någon verklig ersättning för massans otillräckliga individuella utbildning, detta skulle förutsätta två saker, hvilka äro lika otänkbara. Den ena af dessa förutsättningar skulle vara att den nuvarande taktiken fördes tillbaka till en längesedan öfvergifven ståndpunkt, hvilket jag förmodar icke kommer att ske, för att derigenom afhjelpa bristerna i en oduglig svensk härordning. Den andra förutsättningen vore att stammen blefve större — ja, vi kunna ju låta

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

pruta med oss äfven vi på stockholmsbänken -- eller lika stor eller bort emot så stor som beväringen, hvilket naturligtvis är absolut omöjligt att åstadkomma. Det är en ekonomisk omöjlighet att skaffa en sådan stam och, äfven om obegränsade penningtillgångar funnes, vore den af andra skäl rent af omöjlig att åstadkomma. Denna manskapsstam, som nu blifvit så undergörande i personers ögon, hvilka i långliga tider anlitat språkets yttersta tillgångar för att förlöjligen den tanke, som legat till grund för allt tal om principen stam och beväring, den skall nu enligt detta förslag till största delen bestå af indelta trupper. Jag vet icke — ty det är omöjligt åtminstone för en icke militäriskt kunnig man att, äfven med de hjälpkällor, som den kongl. propositionen erbjuder, komma till ett bestämdt omdöme i det fallet, jag vet icke, säger jag, om man vågar påstå, att med denna organisation det skall blifva absolut behöfligt för framtiden att anlita indelta soldater såsom underbefäl för de värnpligtige. Mig förefaller det otänkbart. Om nu så skulle vara, att stammanskapets tunnsådda led fortfarande finge afses icke blott att instickas i beväringmassan utan äfven att användas såsom underbefäl, så frågas, i hvad mån är denna trupp duglig att fylla den uppgiften att vara underbefäl? I långliga tider har jag på denna fråga hört det svaret från allt hvad militärer heter, att till en sådan uppgift duger den indelta truppen icke. Den nuvarande chefen för landtförsvarsdepartementet har till exempel sagt: "Man må försöka att dana den indelte soldaten, vid infanteriet i strid i spridd ordning och bevakningstjenst, vid kavalleriet i bevaknings-, spanings- och rekognosceringstjenst efter tidens fordringar, och man skall finna att årtal krävas, eller åtminstone den tid, som för stammen föreslagits i Kongl. Maj:ts proposition." Hvilken kongl. proposition? Jo, 1883 års, hvilken afsåg en rekrytering för hela stammen på ett år förutom en korporalsskola på 8 månader för infanteriet och artilleriet och på icke mindre än ett år för rytteriet, fältartilleriet och ingenjörtrupperna. I 1883 års kongl. proposition förutsattes således en utbildning för den indelte soldaten af respektive 20 och 24 månader. Vidare fortsätter herr statsrådet i det anförande jag nyss citerade från 1883: "Söker man nu gifva den indelta stammen en dylik utbildning, skulle det medföra allt för stora kostnader, ty då måste naturligtvis rust- och rotnållaren hafva ersättning därför, att han under den längre tid, soldaten komme att vara från hemmet, skötte torpet, eller ock skulle staten lega en särskild person till detta." Ja, det är detsamma som anmärktes af 1876 års Riksdag i en skrivelse till Kongl. Maj:t, och erinringar derom hafva också gjorts i år i de i ämnet väckta motionerna. Men vidare yttrar departementschefen i det citerade anförandet från 1883: "Men det är icke nog med den första daningen, utan man måste också skaffa underbefäl ur stammen, och för sådant ändamål hafva en särskild undervisningskurs för underbefäl. Om man nu också skulle gifva den indelte soldaten tillräcklig öfningstid, för att af honom bilda underbefäl, skulle detta i alla fall icke lyckas, just på grund af hvad jag redan antydte, eller att den indelta stammen icke passar att derur uttaga underbefäl. Man har nog försökt detta på många regementen, men det har i allmänhet

misslyckats; befordrade indelte korpraler blifva vanligen klena under-officerare.“ Här har man en förkastelse in optima forma af indelta arméns mauskap såväl i egenskap af stamsoldater som såsom underbefälsämnen. Hvad särskildt den sista frågan beträffar skall jag be att till hvad chefen för landtförsvarsdepartementet skref 1883 få foga några i mina ögon ganska betecknande siffror. Vi hafva i krigsvetenskapsakademiens tidskrift för 1890 en tabell, som visar afgangen af stammanskap vid indelta armén under åren 1860—88. Deraf finner man, att af hela antalet under denna tid afgångne, eller 31,520 man, endast 87 man afgått till följd af befordran. Samma tabell lemnar äfven åtskilliga andra ganska värderika upplysningar för bedömande af, huruvida det kan vara lämpligt att låta indelta armén bibehålla den roll, den intager i den nu framlagda kongl. propositionen. Jag finner nemligen att medelåldern för de under ifrågavarande tidsperiod närmare 2,000 man hvilka nästan utslutande på grund af rymning afförts ur rullorna uppgick till något öfver 29 år, för de utan rätt till underhåll afskedade $32\frac{1}{2}$ år och för de med döden afgångne nära 39 år. Återstå de med rätt till underhåll afskedade, 15,785 man, eller fullt hälften af hela antalet afgångne. Deras medellefnadsålder var 52 år 5 månader och medeltjensteålder 30 år 7 månader. Med dessa siffror för ögonen har man allt skäl att instämma i herr krigsministerns yttrande 1883, att det ej är rätt “att skicka emot fienden soldater, som äro öfver 40 år gamla, att i tēten för försvarskrafterna ställa familjefäder. Sådana borde väl komma i sista hand, såsom landstorm eller såsom förstärkning, men icke först.“ I krigsvetenskapsakademiens tidskrift för 1891 finnes en tabell utvisande det i tjänst varande manskapets ålder. Om jag från denna tabells slutsummor drager de värfvades styrka, så befinnes, att af det indelta infanteriets numerär, 19,600, voro 11,864 mellan 30 och 60, 8,469 mellan 35 och 60 och 5,525 mellan 40 och 60 år.

Är det möjligt att en härordning, som karakteriseras af sådana siffror och af de omdömen jag förut anført ur friherre Rappes yttrande 1883, nu skall kunna prisas såsom den bästa af alla som hittills blifvit föreslagna, såsom svarande mot allt hvad vi för närvarande behöfva och såsom erbjudande ett fullt betryggande försvar? Herr krigsministern yttrade i sitt anförande i dag, att de anmärkningar, som framstälts rörande den bristfälliga individuella utbildningen af manskapet, skulle blott gälla det nuvarande tillståndet, men att de skulle förfalla från det ögonblick, då man i stället för 42 får 90 dagars beväringsoföfning.

Men denna uppgift af herr krigsministern strider alldeles emot, hvad nästan alla militärer skrifvit och talat om den saken under 15 à 20 års tid.

Jag skall för öfrigt be att få fästa uppmärksamheten derpå, att när beväringsinrättningen skapades på papperet, var det icke fråga om att använda den stående armén såsom stam; ty den stående armén var då densamma i krig som i fred. Hvad man 1812 afsåg med beväringsinrättningen, det säges uttryckligen och upprepas gång för gång af den komité, som år 1858 förordnades för att afgifva förslag till

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

ombildning af beväringssinrättningen, och det var att skaffa laglig tillgång på manskap att fylla luckorna, sedan rust- och roteringsskyldigheten i krig upphört. Något annat afsågs då icke dermed; och komiterade säga äfven, att man icke gjort något annat af beväringssinrättningen under hela den tid, som förflutit efter år 1812. Det är sålunda först genom de föreskrifter, som utfärdades för 1858 års beväringssinrättning, som man började på allvar tala om stamprincipen. Detta tal började sålunda först då man befann sig vid tröskeln af ett tidevarf, då förändringarne i den militära tekniken fälde stamprincipen ohjelpigt till jorden. Då börjar man här i landet tala om att använda den!

När beväringssinrättningen nu måste göra allvar af sitt åliggande, hvad föreslog den då? Jo, i enlighet med de af Kongl. Maj:t föreskrifna regler, framlade den en plan för en armé bestående af 55 procent stam och 45 procent beväring. Under sådana förhållanden kan man ju, utan missbruk af ord, tala om att insticka beväringen i stammen. Men annorlunda blir det nu! Dessutom föreskref Kongl. Maj:t — och komiterade hade att rätta sig derefter — såsom det heter: "med anledning häraf" — nemligen att armén skulle bestå af 55 procent stam och 45 procent beväring — "och då, till vinnande af nödiga besparingar uti exercisanslaget under fredstid, styrelsen är betänkt på att till de årliga vapenöfningarna med såväl arméns som flottans beväringssinrättning icke inkalla mer än 10,000 man af hvarje utaf de tvänne klasser, hvilka enligt rikets ständers beslut hädanefter skola årligen öfvas — så uppdiogs åt komitén att föreslå sättet för uttagande till öfning af ett visst antal beväringsskyldige." Det är tillräckligt att endast påpeka detta, att 10,000 man skulle uttagas ur hvardera årsklassen och att armén skulle bestå af 55 procent stam och 45 procent beväring för att hvar och en skall förstå, att vi numera befinna oss på en helt annan terräng än då samt att stamsystemet nu icke kan ega den betydelse, som det egde i forna dagar. Det är nu icke heller fråga om fem värnpliktssinrättningar utan om tjugug; det gäller nu icke att uttaga 10,000 man af hvardera årsklassen, utan samtliga öfningspliktige skulle öfvas och militärerna hafva icke försummat att hos oss inskräpa, att sådana tider kunna komma, att det blir nödvändigt att uppbåda mera än 12 årsklasser.

Det vore sålunda bättre, om vi såge sanningen rakt i ansigtet i stället för att leka kurragömma och missleda folket med ett talesätt, som icke eger och icke kan ega kvar den betydelse, det hade för 30 å 40 år sedan.

Bland de många tabeller som bifogats Kongl. Maj:ts förslag, söker man förgäfvat en öfversigt, huru sammansättningen skulle blifva af den mobiliserade härens styrka; men så mycket kan jag i alla fall räkna sjelf, att jag icke kan beskyllas för misstag, om jag säger, att det icke blir beväringssinrättningen, som skall instickas i stammens led, såsom "Försvarsvännen" påstår, utan det blir de tunnsådda stamsoldaterna, som komma att instickas i beväringens led. En så underbar verkan kan väl icke det kongl. förslaget hafva, att det helt och hållet kastar om proportionen mellan stam och beväring mot hvad den för närvarande är.

Jag ber äfven få erinra om hvad friherre Rappes närmaste företrädare yttrade den 14 november 1890, nemligen att, om antalet icke fullt utbildade — — — — —

Angående förändrad organisation af infanteriet.
(Forts.)

så ansåg han visserligen, att på detta sätt kunde bildas en något så när fast och homogen trupp, sammansatt af idel stamsoldater; men längre ville han icke gå än medgifva instickande i stammen af 10 å 20 procent beväring. Han yttrade vidare, att massan af värnpliktige vid armén under nuvarande förhållanden — — — — —

Är detta förhållande måhända förändradt till den grad genom den kongl. propositionen, att man kan, såsom de militära auktoriteterna, säga, somliga att de vilja blott hafva beväringen så öfivad, att den kan instickas i stamsoldaternas led, och de andra, att den framryckande skyttelinien kommer att bestå af stam och beväring i samma proportion som 1 till 2. Finnes det någon som på allvar kan säga, att till den grad hafva proportionerna blifvit omkastade genom detta förslag? Nej, det kan ingen göra. Vi skola sålunda behålla denna organisation, som så länge den finnes qvar är en black om foten, som gör det omöjligt för människosnille och människokraft att åstadkomma en för landet fullt tillfredsställande härordning inom sådana kostnadsbelopp, som vårt folk förmår bära. Och detta vill man nu förgylla upp med det talesättet, att derigenom kunde vi få afskrifva försvarsfrågan från dagordningen!

Herr statsministern yttrar i ett anförande till statsrådsprotokollet, att det vore så angeläget med denna urtima riksdag, dertför att på detta sätt kunde man få den utsträckta beväringsofningen tillämpad ett år tidigare än eljest. Ja, tro det den som vill, att detta var det stora skälet. Statsministern hade då måhända icke läst t. f. chefens för generalstaben en månad förut afgifna yttrande, af hvilket han eljest kunnat inhemta, att det kräfver en öfvergångstid af 20 år för organisationens genomförande, så att härordningen först efter denna tid vunnit den utveckling, som den kan få genom en ökad öfningstid. Denna ökning af öfningstiden verkar sålunda långsamt. Nåväl, svarar man, då är det så mycket mera angeläget att så fort som möjligt besluta sig för den ökade öfningstiden. Välan, men det fordrades också en lång tid för att blifva qvitt indelningsverket, räknadt från den stund, då man besluter dess afskaffande; och den stund, då det slutligen kommer bort, kan icke komma för tidigt, men väl för sent. Det skulle för öfrigt vara underligt, om det icke ginge lättare för sig att skaffa 90 dagars öfning åt beväringen än att genomföra de för 2 år sedan såsom något så utomordentligt framhållna men sedan dess bortglömda neutralitetsrustningarne. Annorlunda vore det om, då ju en öfvergångstid, kortare eller längre, är oundviklig, Riksdagen beslutade sig för ett sådant förslag, som nu framlagts af herr Olof Jonsson i Hof m. fl. motionärer; ty från detta förslag kan man dock komma raka vägen till det enda förnuftiga målet, ett på uteslutande allmän värnpligt bygdt försvar. Och genom detta förslag vinner man — krigsministern skall vara den förste att erkänna det — att man under

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

öfvergångstiden, om den också blir så lång, som den hotar att blifva, hade tillgång på dugligt underbefäl och i hvad som står kvar, sedan deras antal räknats bort, fullt utbildade stamsoldater af yngre ålder än, såsom förhållandet nu måste blifva i alla truppslag, den i allmänhet mycket till åren komna soldaten, som, om han också har en längre tjenstetid, dock derför icke har någon lång utbildningstid utan allt fortfarande eger endast rekrytutbildning. Men derom är nu icke att tala. När jag emellertid jemför dessa kostnader — jag skall blott tillfoga några ord om dem — med 1875 års förslag, när jag jemför dem med generalskomiténs förslag, när jag jemför dem med 1878 års särskilda utskotts förslag, när jag jemför dem med 1883 års förslag, när jag vidare jemför dem med de beräkningar, som gjorts upp uti landtförsvarsdepartementets kommandoexpeditioners statistiska afdelning år 1868 och 1871 rörande kostnaderna för en svensk härordning, baserad på samma grunder som vare sig den danska härordningen eller härordningen i det tyska riket, och när jag då finner, att jag enligt hvilket som helst utaf dessa stora förslag och beräkningar — 6 till antalet, som jag nämnt — kommer till en lägre kostnad än enligt det nu framlagda kongl. förslaget och då jag likvisst har att göra med sådana arméer, som t. ex. 1875 års förslags med 160,000 man, derutaf 140,000 stridande, eller när jag har generalskomiténs förslag med summa 187,000 man, deraf 153,000 stridande o. s. v., eller till och med tager det efter de danska grunderna år 1868 uppgjorda förslaget med 114,000 man stridande, 11,400 icke stridande och vidare 37,000 man i depôter utom krigsskådeplatsen, hvilken härordning skulle draga en kostnad af 21,300,000 kronor — när jag gör det och försöker, så godt jag förmår, jemföra den försvarskraft, landet skall vinna genom en härorganisation, som i följd af sin natur oundvikligen måste bli mindre betryggande, med den kostnad, som denna organisation drager, och sedan vid sidan deraf lägger hvad man bjuder ut i försvarskraft och fordrar i kostnader genom de andra förslagen, när jag sedan påminner mig — något som jag tror förut här ha nämnts — hvad som af herr krigsministerns företrädare påpekats om denna kostnad, som, när man fördelar den årliga kostnaden på öfningsdag för hvarje man af den årliga styrkan, uppgår till 72 öre här och ända ned till 20 öre i Frankrike, och när jag så gör mig den frågan: kan Sveriges folk anses vara tillräckligt rikt för att bära på samma gång ett sådant försvarssystem med denna kostnad och tillika medvetandet om att vi icke ega ett för landet betryggande försvar — jag för min del kan då icke komma till annat svar än det, att den dubbla bördan, den rå vi icke med.

Endast ett personligt ord, ber jag, herr talmannen tillåta mig att få tillägga. Jag hör från flere håll, att efter som jag talat och röstat för trängden, eftersom jag i min ringa mån sökt arbeta för 1885 års värnpligtslag, utan hvilken jag befarade att hela beväringinstitutionen skulle spricka sönder, så skulle jag vara förpligtigad, vid risken att eljes förhånas som inkonseqvent och skymfas som en köpt fosterlandsförrädare, att rösta för det nu föreliggande förslaget. — Jag undrar just hvarför man icke så gerna säger till mig: Ni som beslöt att

ändtligen en gång en af landets större tidningar stälde sig i den allmänna värnpligtens led på basis af 1875 års förslag, hvarför känner ni er icke nu förpligtigad af eder heder att rösta för det kongl. förslaget? — Den ena anmärkningen vore lika logisk och lika hederlig som den andra från deras sida, hvilka icke försmå att på det sättet vädja till ett antal tanklösa tidningsläsare, och från deras sida, som låta sig inspirera från den högsinnade beräkningen, att om alla spotta på en sten, så vore det väl märkvärdigt om den icke till slut skulle blifva våt. Om det finnes en jury utaf hederliga och något så när opartiska män, som dömer, att jag är, i den logiska och moraliska följdriktighetens namn, förpligtigad, på grund af det anförda, att rösta för ett förslag, som är ett provisorium, hvilket provisorium med indelningsverkets bibehållande skall köpas för eftergift af fastighetsskatter, dem man går att ersätta genom de rösträttslösas och tullbeskattades bröds katt — om en sådan jury dömer, att jag är pliktig att göra det, då skall jag frivilligt lemna ett uppdrag, som varit mitt lifs anspråkslösa lycka, lemna en plats, som jag vet mig icke hafva vanhedrat, och, herr talman, jag lofvar eder att ingen skall behöfva påminna mig om att hålla mitt ord.

*Angående
förändrad
organisation
af infanteriet.
(Forts.)*

Som ännu åtskilliga talare anmält sig vilja afgifva yttrande, men tiden nu var långt framskriden, uppsköts den vidare öfverläggningen till i afton kl. 7, då detta sammanträde, enligt utfärdadt anslag, komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 4,7 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.